

...yılma

tarafından
TUSTAV'a
bağışlanmıştır

**BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN**

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 13 8 TEMMUZ 1975 5 TL.

SOKE'DE TARIM İŞÇİLERİ DİRENİŞTE

**KAPİTALİST
EKONOMİYİ
AŞMAK**

ÖĞRENCİLERİN YENİ SUÇU: "CUMHURİYET", "DEMOKRATİK SOL", "YÜRÜYÜŞ" OKUMAK

Son günlerde tüm demokratik-ilerici güçlere karşı yapılan faşist saldırı ve anti-demokratik uygulamaların yoğunlaşmakta. Son örnek ODTÜ yurtlarında yapılan arama. Dağıtım serbest olan kitaplar, dergiler, ilerici günlük gazeteler bulundurduğu gerekçesiyle 43 öğrenci gözaltına alındı. Oysa 21 Haziran günü İzmir caddesinde 3 ODTÜ'lü öğrenciyi saldırarak yaralayanlar hâlâ serbest dolozmakta; saldırganlardan birinin hazırlık sınıfı öğrencisi Haluk Akıncı olduğu açıklandığı halde. Saldırı sonucu Haşim Aydıncak adlı öğrenci ağır yaralandı. Kendisine kan vermek ve ziyaret etmek üzere giden bir öğrenci ise gözaltına alındı.

AYÖD BASKINI

Ankara Yüksek Öğrenim Derneği ise anti-demokratik uygulamaların önemli hedeflerinden biri. 22 Haziran sabahı polis ve jandarma Derneği bastı. 16 öğrenci gözaltına alındı. Yapılan aramada Derneğin mallarının bir kısmına el kondu. Diğerleri de tahrib edildi. Götüretilen eşyalar arasında bir teksir makinesi, bir daktilo, izin alınmış bildiri ve afişler, 50 bin adet baş teksir kağıdı, duvarda asılı tüm pano ve afişler, çeşitli boya ve zamlklar vardı. Aralarında AYÖD Yönetim Kurulu üyesi Abdullah Atalay'ın da bulunduğu 16 öğrenci polis tarafından hergün dövülmekte ve işkence yapılmakta. Öğrenciler bu durumu protesto amacı ile açlık grevine başladılar.

AYÖD'ün üniversite giriş sınavları ile ilgili bildirisinin dağıtımını da engellenmek istendi. Oysa bildiri için Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan izin alınmıştı. DTCF

de, ve AYÖD'ün izinli bildirisini dağıtan öğrencilere komandolar silahla saldırdı. Yaldan geçen bir kadın kurşunla yaralandı. Polis Salih Şimşek adlı ilerici bir öğrenciyi gözaltına aldı. Gözaltına alınan 4 ükük ocaklıdan ikisi daha sonra serbest bırakıldı.

Aynı bildirinin dağıtımını sabahleyin SBF'de de polis tarafından engellendi. Öğrenciler ağleden sonra bildiriye tekrar dağıtmaya başladılar. Polis iki öğrenciyi gözaltına almak istedi. Öğrenciler izinli bir bildiriye dağıtmak yüzünden arkadaşlarının gözaltına alınmasına engel olmaya çalıştılar. Bunun üzerine polis öğrencilerin üzerine ateş açtı. 6 öğrenci yaralandı. Öğrencilerden birinin yarası ağırdı. Yapılan ameliyat sonucu bir bacağı alındı.

Olay yerine çok sayıda polis ve pazer geldi. Gözyaştırıcı ve sis bombaları kullanıldı. Polis megafonla "vatan hainleri" diye anons yaptı. Öğrencilere yine megafonla yurtlara girmeleri ve olay yerinden uzaklaşmaları söylendi. Öğrenciler yurtlara girdikten sonra polis yurtları sardı. Yurtlardaki öğrenciler polis tarafından arabalara bindirilerek götürüldüler.

ODTÜ'de ise AYÖD'ün izinli bildirisinin dağıtımını jandarma tarafından engellenmek istendi. 7 öğrenci gözaltına alındı. Aday öğrencilere dağıtımını bildiri jandarma tarafından tek tek toplandı. Bildiri dağıtmak için sıkıyönetimden izin almak yetmiyordu anlaşılıyor.

ODTÜ CEPHESİ

ODTÜ'de faşist saldırılar 3 öğrencinin yaralan-

masından sonra da devam etti. Üniversite giriş sınavlarından bir gün önce, bir kısım ODTÜ öğrencisi olan ülkü ocaklı bir grup üniversiteye geldi. Üniversite sınavlarındaki yerlerini öğrenme bahanesiyle ODTÜ'ye girmişlerdi. Üniversite kapısında sıkı bir kimlik kontrolü var oylardan beri. Ama gene de bu grup rahatça üniversiteye girebildi. Tahrik edici davranışlarından sonra çıkan olaylarda 4 ilerici öğrenci gözaltına alındı.

Aynı gece ODTÜ yurtlarında bir komando tabanca çekerek ateş etti. Bunun üzerine öğrenciler silah çeken komandoyu jöndarmaya teslim ettiler. Komandoyu teşhis etmeye giden ilerici bir öğrenci gözaltına alındı. Neden olarak olay çıkartmaya teşvik edici sözler kullandığı iddia edildi. Komando daha sonra serbest bırakıldı, davası ise halen sürmekte.

Aydınlıkevler'de bir lise öğrencisi, komandaların saldırısına uğradı. Bıçakla yaralandı. "Gerici eğitime hayır" yazılı afişleri yapıştırtırken, 5 faşistin saldırısına uğramıştı. Polisçe Büyük Ülkü Derneği'ne yapılan baskın sonucunda 5 komando yakalandı. Üzerlerinde bol miktarda silah çıktı.

Bütün bu olayların kısa bir süre içerisinde cezayen emesi elbette raslantı değil. MC, "onarış hortladı" ortamını yaratmak için her alanda tahriklere başlamış durumda. Öğrenci kesiminde olay çıkartmak, tahriklere girişmek MC tipi iktidarların öteden beri usatı olduğu işler. Şimdi MC, daha büyük bir oyunun peşinde. Gerede, Diyarbakır olayları ve öğrencilere karşı girişilen eylemler, aynı amaca yönelik bir savaşta farklı alanlarda verilen muharebeler.

NIŞANTAŞI DIŞ HEKİMLİĞİ OKULUNDA ÖLÜM ORUCU

İstanbul Nişantaşı Dış Hekimliği'nin 600 öğrencisinin, İstanbul Üniversitesi'ne bağlı fakülte statüsüne kavuşmak isteği ile bağlantılı sürdürdüğü boykot, 2 Temmuz'da 80. gününü doldurdu. Boykotun yanı sıra 25 Haziran'da 10 öğrenci ile başlayan "ölüm orucu" da 9. gününe ulaştı. "Ölüm Orucu"na başlayan 10 öğrenciden 7'si hastahaneye kaldırıldı.

YÜRÜYÜŞ'ün sorularım, "ölüm orucu"nu sürdürmekte olan öğrencilerden, Genç Dışçiler Derneği II. Başkanı Selçuk Aydın cevapladı.

● Yürütmekte olduğunuz boykotun amacı nedir?

Boykotun amacı, okulumuzun özerk bir yönetime kavuşturulması, öğrencilerin demokratik haklarını kazanmalarının, Milli Eğitim Bakanlığı çatısı altında bir yüksek öğrenim kurumunu bilimsel olarak geliştirme olanağı olamaz. Öğrencinin yönetiminde söz sahibi olması siyasal iktidar değişikliği, bu okulların yönetmelik dahil bütün organlarında etkisini gösterir. Gerici iktidarlar istedikleri değişiklikleri, siyasal baskı amacıyla bu okullarda yürürlüğe sokmuşlardır. Nitekim, Kasım ayında bağlantılı 33 gün sürdürdüğümüz direniş, 12 Mart döneminde hazırlanan ve öğrencinin elinden tüm demokratik hakları alan, dönemin okul dışlığını her satırında duyuran bir yönetmeliğe karşıydı. Yönetmelikte yüksek okul statüsü göz önünde bulundurulmamış, orta öğretimde uygulanan kısıtlayıcı hükümler getirilmiştir. Öğrenciler ilk planda akademik sorunlarımızı çözüm getirilmesini istedik ve bir ölçüde geçici bir başarı sağladık.

İstanbul Dış Hekimliği Fakültesinde uygulanan yönetmenliği kabul ettirdik ve direnişimizi kaldırdık. Fakat İrmak hükümeti Milli Eğitim Bakanı'nın başkanlık ettiği Akademilerarası Koordinasyon Kurulu, bu hakların hepsini geri aldı ve eski yönetmenliği olduğu gibi bize gönderdi. Devletleştirilen eski özel yüksek okulların böylece nasıl gerici çıkarlarına hizmet edecek şekilde düzenlendiğini ve işlediğini pratikdede görmüş olduk.

Bu duruma köklü bir çözüm getirebilmek, ancak özerk bir kuruluş olan üniversite bünyesine alınmakla bir dereceye kadar mümkündür. Yüksek okullarda bilimsel çalışma, doktora, tezi v.s. olanakları olmadığından bunların gelişme olanağında yoktur. Öğretim üyeleri ve asistanlar kadrolu değildir.

Boykotumuz 79 gündür. Okulun İstanbul Üniversitesi'ne bağlı fakülte haline getirilmesi için sürmektedir. Akademi, tatlı çıkarıcı elden bırakılmak için bu güne kadar oyaladıkça oyaladı ve öğrenimi bile bile ihlal etti. Bizler bunu kafalarımızdan kazınmıyacak şekilde tecrübe ile öğrenmiş bulunuyoruz. Anti-demokratik yasalar kaldırılıncaya kadar mücadelemiz sürecektir.

● Yöneticilerle sürdürülen tıttuktardan alınan sonuçlar ve yönetimin tutumu nedir?

Şimdiye kadar okul yönetimiyle sürdürülen ilişkilerden alınan sonuçlar pek tatmin edici olmadı. Birinci direnişimizde okul yönetim kurulu öğrenci isteklerini kabul etmesine rağmen İ.İ.T.İ.A bunlara yanaşmadı, okul yönetim kurulu tekrar toplanarak kararında ısrar

etti. Bunlar koordinasyon kuruluna gönderildi bu süre içerisinde uygulamaya geçildi, epey öğrenci yaralandı, bildi fakat geçici oldu ve tekrar elimizden alındı. Bu son direnişimizde okul idaresi, öğrenci lehine ancak bir hafta önce, o da iş işten geçtikten sonra, "okulun fakülte olmasında sakınca bulunmadığı" şeklinde bir karar aldı.

● "NATO'ya Hayır", "141 - 142. maddeler kaldırılmalıdır", "Barış, Demokrasi ve Sosyalizm için İleri", "Bağımsızlık, Demokrasi mücadelesinde işçi-gençlik elele" vb. gibi sloganları kullanıyorsunuz. Bu sloganların isteklerinizle ilişkileri nedir?

Kullandığımız sloganlarla isteklerimiz arasında koparılmaz bağlar vardır. Demokratik Üniversite kavramı emperyalist kültürden, onun ekonomik ve siyasal ablukasından kurtulmakla ve demokrasi için verilen genel mücadelenin kazandığı zaferlerle mümkündür. Demokrasi için mücadelede hiçbir güç kendisini ülkede genel olarak verilen mücadelede soyutlayamaz. Soyutladığı takdirde örgütlü karşı devrim cephesi tarafından yenilgiye mahkumdur. Demokrasiden yana, bağımsızlık ve sosyalizm için mücadele veren güçlerin ittifakına olan inancımız sarsılmazdır. Bu mücadelenin örgütsüz, bölük, pörçük başarıya ulaşacağına inanmıyoruz, çünkü dünya pratiği her geçengün örgütlü mücadelenin başarılarını ispat ediyor, diğerlerini de başarısızlığa mahkum ediyor.

YÜRÜYÜŞ HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

SAHİBİ:
Nihat SARGIN

SORUMLU YÖNETMEN:
Taner TUNCEL

TEKNİK SEKRETER:
Uğur OKMAN

ADRES:
Konur Sokak 15/8
Yenişehir - ANKARA
Tel: 17 45 81
ABONE KOŞULLARI:
Yıllık: 200.- TL
6 Aylık: 100.- TL
Dış ülkelere abone bedeli
iki katıdır.

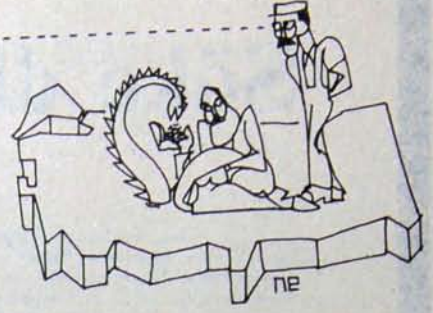
İLAN KOŞULLARI:

Arka Kapak Renkli : 7.500.- TL
Arka Kapak Siyah Beyaz : 6.000.- TL
İç sayfalarda sütun santimi : 20.- TL
İç sayfalardaki yayın ilanları :
%50 indirimlidir.

Baskı: Karaca Ofset Matbaacılık
Dağıtım: Hürriyet Gazete Dağıtım
Telefon 28 50 20 İst.

Kaynak gösterilmeden alıntı yapılmaz. Gönderilen yazı ve Fotoğraflar iade edilmez.

KAPAK DÜZENİ
İbrahim NİYAZIOĞLU

Kapitalist demokrasiyi aşmak

YALÇIN KÜÇÜK

Hindistan, kapitalist dünyanın uzunca süre vitrini oldu. Az gelişmiş bir kapitalist toplumda demokrasiyin nasıl işlerlik kazandığını göstermek için hep Hindistan kullanıldı. Emperyalizmin bağımsızlığını yeni kazanan toplumlardaki uzantısı olan Nehru'nun kişiliğinde, gösterişli bir vitrin bulundu. Bu vitrin, Nehru'nun kızı İndro Gandhi'nin zamanında parçalandı. Kapitalist demokrasi, kapitalistleşme yolunda yavaş adımlarla sürünen bir büyük ülkede bir yol ağzına geldi.

Hindistan'dan Yunanistan'a bir yol uzandı. Bir zamanlar Musaddık'ın yönettiği İran'dan, bir zamanlar 27 Mayıs'a sahne olan Türkiye'den geçen yol. 1967 yılında Yunanistan'da İhtiyar Papandreou, demokrasiyin beşiği sayılan fakat hiç bir zaman demokrasiyi görmemiş olan Yunanistan'da, kapitalist demokrasiyin olanaklarını kütlelere götürmek istedi. Büyük mitingler yaptı. Kütlelerin heyecanını harekete getirdi. Ancak bir Nisan günü kanlı faşizm gelince genç Papandreou, kütlelerin heyecanını haphışanede başına bekledi.

İhtiyar Papandreou'nun serüveni ve dramı hatırlanmaya değer. Ancak başka hatırlanacak serüvenler de var. Komşu Bulgaristan'dan Aleksandır İstambuliyskiy, bunların başında. Türkiye, 1920'lerin başında Mustafa Kemal devrimini yaşarken İstambuliyskiy, Bulgaristan'da ilk demokratik hükümeti kurdu. Orta ve küçük çiftçilerden güç alan Çiftçi Birliği'nin lideri olarak, Bulgar topraklarında andukuzuncu yüzyılın kapitalist demokrasiğini tekrar kurabileceğine inanarak, Ancak hükümeti uzun sürmedi. Çok kısa zamanda bir faşist darbe ile hayatını ve kapitalist demokrasi hülyalarını kaybetti. Arkasında uzunca yıllar sürecek bir faşizm bırakarak.

Yunanistan ve Bulgaristan'ın yanında komşu Türkiye var. Daha uzun bir demokratik mücadele tarihine sahip Türkiye. Bugünlerde yüzüncü yılını yaşıyor. Bu uzun tarihin ilginç durakları hatırlanabilir. 1908, 1920, 1950 ve 1960. Hepsii kapitalist demokrasi yolunda kilometre taşlarını gösteriyor. Bir türlü gerçekleştirilemeyen kapitalist demokrasi yolunda atılan adımları simgeliyor.

Türkiye'de 1960 deyince, 1961 ve 1971'i hatırlamak mümkün değil. 1960 yılında, demokratik birikimin vurucu gücü rolünü üstlenen Ordu'nun müdahalesiyle 27 Mayıs gerçekleşti. 1961'de yeni bir Anayasa yapıldı. Kapitalist yapıya dayanan ve sosyalizme kapalı olmayan bir Anayasa. Böylece Türkiye'de kapitalist demokrasiyin yolları açıldı. Demokrasiyi, kütleler için kullanmayı amaçlayan örgütler su yüzüne çıktı, eylemler başladı. Ve kapitalist demokrasiyi kütleler için kullanma olanağı ortaya çıkınca, işçi sınıfı ve onun müttefik dostları 27 Mayıs'a sahip çıkınca, Ordu'nun en yüksek noktasındaki kişinin ağzından, Taşmacı'nın ağzından, demokratik hakların ekonomik gelişmeyi ilân edildi. 12 Mart 1971 tarihinde kapitalist demokrasi yeni bir darbe yedi. Darbecileri, Salazar ümitlerine bağarak.

Şimdi bütün bu olayların nedenine inmek gerek. Neden kapitalistleşme yolunda sürünen toplumlarda 19 uncu yüzyıl demokrasiyi kurulamıyor? Neden kapitalist devrimle ortaya çıkan Batı demokrasiyi taklit edilemiyor? Demokrasiyin bu denli güncel olduğu bugünün Türkiye'sinde bu soruyu sormak ve bu sorunun cevabını bulmak zorunlu. Bu sorunun cevabı ise tek: Bütün bu toplumlarda amaç, kapitalist demokrasiye yetişmek. Yetişmenin mümkün olmadığı, yetişmek için ancak aşmanın zorunlu olduğu bir tarih aşmasında, kapitalist demokrasiye yetişmeye çalışılmayacak duaya amin demekten farksız. Olayların gösterdiği gibi. Olayların göstereceği gibi.

"Yetişmek ve Aşmak", kapitalizmin gürece olarak geri yörelerinde kurulan sosyalist örneklerin en temelli kuruluş ilkesi oldu. Uzunca bir zaman kapitalist teknolojiye yetişmek ve bunu aşmak temel slogan sayıldı. Bu slogan başarılı sonuçlar verdi. Herkesin gözüne batacak şekilde.

Ancak teknolojiye yapılabilenler siyasal yapıda yapılamıyor. Teknoloji, bir dereceye kadar, daha tarafsız. Gelişimin belirli düzeylerine kadar teknoloji ithal edilebiliyor. İthal edilmesi de kaçınılmaz oluyor. Fakat kapitalist yolda sürünen ülkeler, siyasal yapıyı ithal etmede aynı ölçüde şanslı değil. Egemen sınıfların diğer ülkelerden artık transfer ettikleri ve rakip güçlü kapitalist ülkelerin olmadığı bir ortamdaki kapitalist demokrasiyi, emperyalizmin kök saldığı bir dünyada kapitalizm yolunda yürüyen ülkelere taşımanın mümkün olmadığı bugün açıkça ortaya çıkmış durumda.

Bu açıklığın anlamı ve uzantıları ne? Demokrasiye vazgeçmek mi? Kapitalist demokrasiyi bir kenara atmak mı? Kesinlikle hayır. Yapılacak iş, kapitalist demokrasiyi aşmaya çalışmaktır. Başka bir deyişle, kapitalist demokrasiye, aşarak yetişmeye çalışmaktır.

Bunun da anlamı şu: Bir yandan, kapitalist demokrasiye yetişmek için, kapitalist demokrasiyin ilk kez ortaya çıktığı ekonomilerde olmayan düzenlemeleri tamamlamak. Bütün geri toprak düzenine yayılan, aynı zamanda ve kısa bir zaman aralığında sonuçlandırılan ve ilke olarak üretim kooperatiflerine dayanan bir toprak reformu, kapitalist demokrasiyi aşarak kurmanın gereklerinden ilki. Ama bütünü değil. Bununla birlikte banka ve kredi sisteminin kamulaştırılması gerekli. Toprak reformu ile eşgüdümlü bir şekilde. Buna ek olarak ve yine bunlarla bağlantılı olarak, bütün dış ticaretin kamulaştırılması. Ve bunun da üstünde yatırım malları üreten sanayilerin bütünüyle kamuya mal edilmesi.

Bu düzenlemeler, kapitalist demokrasiye aşarak yetişme ile doğrudan doğruya ilgili. Şu anlamda: Bu düzenlemelerle, kapitalist demokrasiye yetişmeyi, onu yaşamayı engelleyen kapitalist güçlerin direncini kırmak mümkün olacak. Kapitalist demokrasiye direnç gösterenler, sadece bunlar değil. Fakat kapitalist demokrasiyi aşmak için gerekli ve mümkün olanlar bunlar. Şimdilik.

Yalnız bu düzenlemelerin gerekliliğini sadece kapitalist demokrasiyi aşma görevi ile sınırlandırmamak gerekli. Buna ek olarak, üretim düzeyini artırma sorunu var. Bir zamanlar, 1960 hareketiyle birlikte piyasada güç toplayan tez şimdi eskidi. O zamanlar, kalkınmayla demokrasiyin biri birini geldiği çok ileri sürüldü. Şimdi bunun tam tersini söylemek zorunlu. Üretim düzeyini artırmak için gerekli olan temel düzenlemelerle kapitalist demokrasiye aşarak yetişmek için gerekli olan düzenlemeler birleşmiş durumda. Bugünün güçlüğü de kolaylığı da burada. Kapitalist sınıflar için güç, onların karşısındakiler için kolay olan bir paralellik var. Ortada.

Fakat bir "yalnız" daha. Bu "yalnız", bütün bu temel düzenlemelerin tek başına yetmeyeceğiyle ilgili. Eğer, bu düzenlemeler işçi sınıfı sahip çıkmazsa, eğer bu düzenlemelerin dışında işçi sınıfının örgütsel düzeyi geliştirilmezse, hiç bir şekilde kapitalist demokrasiyi aşarak kurmak mümkün olmaz. Kapitalist demokrasiyi aşarak kurmanın "olmazsa olmaz"ı işçi sınıfının örgütsel gücünde yatar. Başka yerde değil.

İşçi sınıfının örgütsel düzeyi sorunu ortaya çıkınca söylenecekler var. Bu da şu: Kapitalist demokrasiye aşarak yetişmek için sosyalizmi amaçlamak zorunlu. Tarihin akışını, tarihin sosyalizme doğru yönelişini, kimse durdurmaz. Ancak sosyalizmi ufukta görmeden de kimse kapitalist demokrasiyi aşarak kuramaz. Bugünün açmazı burada. Bu açmaz ise kafalarda değil olaylarda, tarihin gelişiminin, somutunda. Kapitalist demokrasi, bir geçiş dönemi niteliğini kazanmış durumda. Kapitalist sınıfların, kapitalist demokrasiyi yaşamamaya kararlı olmalarının nedeni, bu açmazı anlamış olmalarından ileri geliyor. Zaman, bu açmazı, sade demokratlarla, demokrasi kuruluğundan sonra sosyalizm için çalışma gereğiyle bugün uyuyarak geçirenlerin de anlamaları zamanı. Çok gecikmeden.

Söke direnişi: tarım proletaryası örgütleniyor

"Her köyde, her kırsal yerleşme biriminde, tarım işçileri, fakirleşmiş köylüler ve tarım işçilerini istihdam edip sürekli toprak satın alan zengin köylüler vardır. Bu zengin köylüler de bu birimlerin üyesidirler. Ancak onlara egemendirler; çünkü güçlüdürler. Fakat biz, zenginlere alt ve onların egemenliğinde bir birliğe muhtaç mıyız? Kuşkusuz hayır. Biz zenginlerle mücadele için birliğe muhtacız."

V. I. Lenin
Toplu Eserler
Cilt. 6 S. 381

Söke'deki işçilerin direnişi üzerine YÜRÜYÜŞ bir muhabirini Söke'nin Sazlıköyüne gönderdi. Muhabirimizin işçilerle konuşmalarını aynen yayınıyoruz. Sazlıköy'de direnen işçilere öyle baskılar yapılıyor ki (Sendikacılar Sazlıköy'den dışarıya çıkamıyorlar) karakolda ne yapacağını bildiğimiz için, muhabirimizin konuşmalarını banda aldığı işçilerin adlarını vermedik.

Ülkemizde Ege bölgesi, Ege'de Söke ovası. Söke ovasında Sazlıköy, tarımda kapitalizmin en gelişmiş olduğu yer.

Sazlıköy'de altı yüz otuz hanenin altı yüzünün hiç toprağı yok. İki yüz hane kirada oturuyor. Köy halkı çeşitli bölgelerden gelip buraya yerleşmiş. Ağrı'dan, Kars'tan, Tunceli'den... Sadece emekleriyle geçiniyorlar. Geçen yıllara kadar Hilmi Fırat'ın çiftliğinde dayıbaşılar aracılığıyla çalışmışlar. Bu yıl Toprak-İş Sendikası kurulmuş. Toprak-İş, işçilere o civardaki çiftliklerden iş buluyor. Bu yıl çapa mevsiminde ise artık dayıbaşıları tanımıyorlar. (Dayıbaşı, her işçiden onlara iş bulduğu için günde yirmi beş liraya kadar para alıyor.) İş gitmiyorlar. Sazlıköylüler kırk lira gündelikle çalışırken patronun, dışarıdan yüz lira gündelikle getirdiği işçiler de çiftliğe gelince Sazlıköylülere katılıyorlar. Patron da işçileri dayıbaşılar aracılığıyla istediği zaman istediği fiata çalıştırabildiği için sendikayı tanımıyor.

Tarım işçilerinin ücret isteği Söke ovasındaki ücretin çok altında. Patron istenilen ücreti vermeye dünden razı. Ama sendika belini büktüyor. "Sendika aradan çıksın" diyor. Direniyor. Dayanmasının iki nedeni var: Birincisi, patronun ortakçıları var. Dönüm başına kararlaşdırdıkları parayı ortakçılardan nasıl olsa alacak. İkincisi ve bizce daha önemlisi, öbür patronlar Hilmi Fırat'ı sıkıştırıyorlar. "Zararını biz öderiz" diyorlar. Çünkü biliyorlar ki, Sazlıköy'de kurulan sendika gelecek yıl bütün Söke ovasında örgütünü kuracak. Gelecek yıl artık Söke'de dayıbaşı kalmayacak. Patronlar işçileri boğaz tokluğuna çalıştıramayacaklar. Karşılarında ekonomik mücadele için örgütlenmiş işçi sınıfını bulacaklar.

Söke ovası. Büyük Menderes nehrinin beslediği verimli bir ova. Türkiye'nin en verimli ovalarından biri. Kuzeyde İzmir-Aydın karayolundan, güneyde Bafa gölüne dek uzanıyor. Ovanın verimi, binlerce yıl önce burada çeşitli uygarlıkların kurulmasını sağlamış. Aynı verim bugün birkaç büyük toprak sahibinin kasasına milyonlar dolduruyor.

Bölgenin en büyük toprak sahiplerinden biri Hilmi Fırat. Fahri Tanman'dan sonra ikinci geliyor. Fırat'ın toprakları ovanın kuzeyinde. Söke'nin birkaç kilometre kuzeyindeki Sazlıköy çevresinde.

Sazlıköy bugünlerde sabahın en erken saatlerinden gece yarısına kadar cıvı cıvı. Traktörler, kamyonlar, bekleyen kadınlarla, huzursuzlukları her hallerinden belli olan erkek ve çocuklarla dolu. Bunlar, Sazlıköyün Hilmi Fırat'a karşı direnen halkı. Kimisi dopdolu; derdini dökecek, kimini haykıracak insan arıyor. Kimisi daha çekingen; yabancıardan korkuyor, konuşmak istemiyor. Çevresindekilere birşeyler anlatan, öfkesi her halinden belli olan genç bir köylünün yanına yaklaşıyoruz:

"Direnişinizin nedenini anlatırmısınız?"

"Bizler Sazlıköy halkıydık. Koskoca çiftlik var burada. İş de var. Ama bey bize iş vermiyor. Ta dışarıyla gidip çalışıyoruz. Bey de dışarıdan işçi getirip çalıştırıyor. Onlara 100 lira veriyor. Bize kırk lira veriyor. Biz onun toprağına sahip

çıkıyoruz ki, Biz ondan toprak istemiyoruz. Bizim ekme davası. Aç kalmamak davası. Burada nüfus 3 bin. Ne verse çalışmaya mecbur kalacağımızı biliyor. Onun için az veriyor."

Sazlıköy halkı, çeşitli yörelerden gelip buraya yerleşmiş. Şiveler çok değişik. Direnişi yürüten Toprak-İş sendikası kurucuları ise Sazlıköyün halkından değil.

Çevremizde toplanarlardan birine sendikayı olup olmadığını soruyoruz. Sendikayı olmasına rağmen, sorunuzu "sendikacı" olarak anladığından başını iki yana sallıyor ve "köyün çapacısıyım" diye ekliyor.

Bu arada kalabalıktan biri yanımıza yaklaşıyor. Toprak-İş sendikası avukatı olduğunu öğreniyoruz. Söyledikleri şunlar:

"Hilmi Fırat'ın Sazlıköy çevresinde 35 bin dönüm toprağı var. Direnişteki işçilerin asıl talebi, gündeliklerinin Söke ovasındaki diğer çiftliklerdeki kadar olması. Çünkü diğer çiftlikler 70 lira gündelikle verirken Sazlıköy'de 40 lira veriliyor. Direniş bunun için başlatıldı. 26 Haziran'dan bu yana işçiler direniyor. Direnişin kararlı sürmesinde başka faktörler de rol oynuyor. Mesela, Sazlıköy halkına karşı baskı özellikle yoğun. Köylü bu topraklardan bir tutam ot dahi alamaz. Alırsa..."

Bizi dinleyen işçilerden biri atılıyor hemen:

"Doğrudur, vermez. Bir tutam ot vermez bize. Bir işe de yaramaz

otlar. Orada sıcaktan kurur gider, bizim hayvanlarımız da ağıltan gaberir gider. Neymiş, biz toprağıni işgal etmişiz. İşgal nerede? Biz onun toprağıni elinden almıyoruz ki, Yevmiye istiyoruz. ağıltan hayvanlarımız ölmesin istiyoruz."

Avukat sözlerine devam ediyor: "... Çok akli ve kararlı bir direniş bu. Özellikle kadın işçiler çok azımi görünüyorlar. Dün kaymakam geldi, Hilmi Fırat'ın elli beş lira gündeliği kabul ettiğini bildirdi. Biz altmış lira istiyorduk. Ama yine evet dedik. Toplu sözleşme yapılacağı ki bu sefer gelmediler. Anlaşılan, dışarıdan işçi getirerek çalıştırmak yolunu seçtiler. Ama buradaki işçiler yolları tuttular. Dışarıdan gelen işçilerin çalışmasına izin vermeyecekler. İşçilerin bir isteği de dayıbaşılığın kalkması..."

"Nedir dayıbaşılık?" diye soruyoruz. Cevabı genç bir işçi veriyor. Aynı zamanda Toprak-İş Sendikası işçi temsilcisi. Adı M. Tüfekçi. Şunları söylüyor:

"Dayıbaşı, ağa ile işçi arasındaki aracı. Sendika olunca dayıbaşılik aradan kalkıyor tabii. Sendikayı istemeyenlerin arasında bunlar da var. Sendikanın 600 üyesi var. Bundan korkuyorlar. Sendika aradan çıksın. İstediginizi verelim, diyorlar halka. Sendikayı olduğunuz sürece bize iş vermez diye tehdit ediyorlar. Bu da sökmeyince dışarıdan işçi getiriyorlar. Acarlar köyünden işçi getirdiler. Gidip söyledik, yapmayın

dedik. Jandarma başçavuşu dışarıdan gelen işçilere "benim nezaretimde işe gideceksiniz" dedi. Ama onlar gitmediler. Bize sarıldılar, ağlaştık. Olan biten bu. Köy 600 hane. Kimsenin toprağı yok, işçiyiz yani. Sendikası çalışmayız. Beş kuruşa çalışırız ama sendikalı çalışırız."

Toprak-İş Sendikası başkanı Şamil İter yanımızda. Onun da direniş hakkındaki görüşlerini alıyoruz:

"İsteklerimiz şunlar: Tarım iş kanununun çıkarılması, sekiz saatlik işgününün tarım ve orman işçilerine de uygulanması, eşit işe eşit ücret, iş güvenliği, dayıbaşı ve elçilerin aradan çıkarılması... Sendikamız kurulalıdan bu yana çeşitli baskılara uğradık. Tarım işçilerinin dağınlığından, örgütsüzlüğünden yıllardır yararlanan ağalar sendika gerçeğinden korkular."

"Direnişinizde son vermeniz hangi koşullara bağlı?"

"Önce, sendikanın istediği ücretin kabulünü, yani kadın erkek çapa ücretinin 60 lira olmasını istiyoruz. Sendikanın tanınmasını istiyoruz. Diğer isteklerimiz ise özel olarak Sazlıköy'le ilgili: Dayıbaşılığın kaldırılmasını ve bu çiftlikte sadece Sazlıköy halkının çalışmasını istiyoruz."

"Direnişinizi, ekonomik ve siyasal hedefleri açısından değerlendirir misiniz?"

"Elbette ki mücadelemiz ekonomik mücadeleden ibaret kalmayacak. Şurasını biliyoruz ki Hilmi Fı-

rat ve onun gibilerin yenilmesi için siyasal mücadele şart."

Şamil İlter ve arkadaşlarından ayrılarak başka bir grup işçinin yanına yaklaşıyoruz:

"Sen sendikacı mısın?"

"Yok, yok. Ben sendikacı değilim. Benim sendika ile işim yok."

"Niçin girmiyorsun?"

"Girmiyorum. Karım vardır bu işten. Ama girmiyorum. Oğlum girdi, komünist dediler. Devrimci dediler, karakola götürüp dövdüler. Sonra bir de ben dövdüm."

"Niye? Sonra üzülmedin mi?"

"Üzülmem mi? Ciğerim yanar durur hala."

Arkadaşlarından biri söze katılıyor:

"Ben topraksızım, kirada oturuyoruz. İkiyüz hane kirada oturuyoruz. Perişanınız, sefiliz, mağduru. Bir kaç ay evvel bir vatandaş geldi buraya. Gelin sendikaya üye olun dedi. Biz bilmiyorduk sendika nedir. Cahiliz. Biz calılı olduğumuzdan sağa sola sorduk. Nedir bu sendika dedik. Bu arada sendika kuruldu. Köyümüzün gençleri hemen girdiler. Dayı-başlıklar bizi otuz liraya, 28 liraya çalıştırıyorlar. Üstünü kendileri alırlar. Onlar sendika istemezler. Bey de istemiyor. Ortakçıları kabul etse bile bey istemiyor."

Avukat yanımıza geliyor yine ve bir kaç gün önce olup bitenleri anlatıyor:

"Grevin başladığı gün sekiz kişi göz altına alındı. Söke'ye, karakola götürüldüler. Halk hep birlikte Söke'ye giderek arkadaşlarını karakoldan aldılar. Göz altına alınanlar arasında kadınlar da vardı."

Çevremizdekilerden birkaçı hemen atılıyor:

"Sabi, kadınları da aldılar. Böyle bir baskı altında vatandaşlık mı bu? Zülmüdür, merhametsizliktir. Ekmeği istiyoruz, komünist diyorlar. Haklarımızı isteyince komünist mi oluyor?"

Daha sonra Belediye Başkanı ile görüşmeye gittik. Belediye Başkanı Mustafa Satih olayları şöyle anlattı:

"İşçi arkadaşlar devamlı olarak ağaların baskısı altında. Ben de işçi arkadaşlardan yanayım. Her iki taraf için bir uzlaşma yolu aradık. İşçiler kabul etti. İşverenler etmedi. İşçiler, kadınlar için 60, erkekler için 70 lira gündelik istiyordu. Sonra 55 liraya razı olundu. Gerçekte işverenler de bu ücrete karşı değiller ama uzlaşmaya yanaşmamalarının nedeni başka."

"Nedir?"

"İşverenler sendikayı bir türlü kabul edemiyorlar. Sendika ile anlaşma yapmayı diyorlar. Oysa sendikalar gayet normal. İşverenlerin de kendi örgütü var. Sendika olmazsa işçiler sömürülür."

"Seçimlerdeki oy dağılımı hakkında bilgi verir misiniz?"

"Burada CHP hep ileridedir. 1973 seçimlerinde 500 oy aldık. (1973 genel seçimlerinde, Sazlıköy'de CHP 480, diğer partilerin tümü toplam 288 oy almış.)

"Sazlıköy kaç hane? Ne kadarının toprağı yok?"

"623 hane. 600'ünün hiç toprağı yok. Benim de hiç toprağım yok. Evim de yok. Kirada oturuyorum. Köyün 200 hanesi kirada tutur."

Kadınlar, ellerinde çapaları, Hilmi Fırat'ın çiftliğine giden köprüden dönüyorlardı. Öğrendik ki kadınlar öğleye kadar köprübaşlarında nöbet tutuyor, dışardan gelen işçileri tarlalara sokmuyorlar. Yanlarına yaklaştık. Hiç sakinmiyorlardı, öfkeliydiler:

"Hakkımızı istiyoruz. Tarımcıyı. Tarımcı hakkımızı istiyoruz. Vermiyor. (Üçüncü tekil şahıs mutlak Hilmi Fırat'tır Sazlıköy'de)

"Niçin vermiyor?"

"Ucu kölelik yaptırmak istiyor. Senelerden beri zaten bunu yapıyoruz. Artık bezdik. Bizi Allah korkusu, sırat, bilmem ne diye çalıştırdılar. Hastayım, haftada üç dört gün çalışırım. Sonumuz ne olacak? Açlıktan kendimizi Menderese atacağız bu hainen."

"Sendikacı mısın?"

"Tabii"

"Ne zamandır?"

"Daha yeni. Biz eskiden sendika mı bilirdik. Ama öğrendik. İpe götürseler gideceğiz."

CHP ilçe başkanı yanımıza geldi. Onunla söke'ye döndük. CHP Söke ilçe başkanı Sazlıköy direnişine ilişkin olarak şunları söylüyordu:

"Sazlıköy'deki grev Türkiye'de ilk defa tarım işçilerinin örgütlü bir hareketidir. Patronun bu örgütlenmeye tahammülü yoktur. Bu kavga işçi ile işveren (işveren kelimesini Belediye Başkanı ile CHP ilçe başkanından başka kimse kullanmıyordu) arasındaki fiyat kavgası değil; örgüt kavgasıdır. İşveren işçinin örgütlenmesine tahammül edemiyor, mesele bu."

"Sizce işçiler bu direnişi ne kadar sürdürebilirler? Patron buna ne kadar dayanabilir?"

"İşverenin tahammülü bitmektedir? Pamuğa yapılması gereken çapa günü geçiyor. İşçilerinin sonuna kadar dayanacaklarına inanıyorum."

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Söke İlçe Başkanı Orhan Çubukçu ile de görüştük. Çubukçu, Sazlıköy'deki direnişi "kendiliğinden" bir hareket olarak niteliyordu:

"Yeni yeni örgütlenmeye ve bilinçlenmeye başlayan işçilerin hareketini baştan ezmek istiyorlar. Çatışma buradan doğmaktadır. Hareketi yalnızca ekonomik bir mücadele olarak değerlendirmek en doğrusu olur. İşçilerin pek az bir bölümü siyasal bilinç düzeyinde. Bu noktada, ekonomik mücadelenin yetmezliğini ortaya koymak gerek."

Sazlıköy'den ayrılırken "kadınlar, yaşlılar, gençler, çocuklar" "çıplak ayaklarıyla yüreğime basarak" öfkeli bekliyorlardı. Söke ovası yanyordu, sıcaktı.

"Orda en yumuşak en sert/ en tutumlu en cömert/ en/seven/ en büyük, en güzel/ kadın:/ TOPRAK/ neredeyse doğuracak/ doğuracaktı."

KORUTÜRK, ECEVİT

VE "SABİR"

SABİR

ONAY

● "SAYIN CUMHURBAŞKANI, BİZİM ZAMANIMIZDAKİ KARARNAMELERİN BAZILARINI ÇOK GEÇ İMZALAMIŞTIR. BAZILARINI HIÇ İMZALAMAMIŞTIR. CUMHURBAŞKANI ŞİMDİ HUKUKA UYGUNLUĞU TARTIŞILABİLEN BAZI ATAMA KARARNAMELERİNİ VEYA SAKINCASI TARTIŞILAMAYACAK KADAR AÇIK BAZI ATAMA KARARNAMELERİNİ BİLE TEREDDÜTSÜZ İMZALİYOR..."

Her hafta Başbakanı, her hafta Genel Kurmay Başkanını kabul ederek "yurt sorunları" hakkında bilgi alan Cumhurbaşkanı Korutürk'ün Ana Muhalefet Partisi Lideri Ecevit ile görüşmesi, bazı çevrelerde iyimser yorumlara yol açtı. Cumhurbaşkanı'nın her hafta bir de Ecevit'i dinleyerek yurt sorunları konusunda dengeli bir görüşe sahip olmaya çalışacağı ileri sürüldü. Ancak aradan geçen zaman bu tür iyimser değerlendirmelerin gerçekte ilgisiz olmadığını gösterdi.

Cumhurbaşkanı ile görüşen Ecevit de iyimser izlenimlerle ayrılmadı. Ecevit, dile getirdiği eleştirilerin karşılığında Cumhurbaşkanı'ndan sadece "sabir" övgüsünü aldı. Bu övgüye karşı tepkisini de artık haftalık bir heyecan kasırgası halinde geçen yurt gezisinden dönerken meşhur otobüsü içinde açıkça belli etti. Otobüste dönerken gece saat onbirde Ömer Naci Bozkurt'un Ankara Valiliğine atanma kararnameşinin onaylandığını işiten Ecevit, birden ayağa fırlayarak "görüyorsunuz, bir de bize sabir tavsiye ediyorlar" diye bağırды.

Ecevit, Ankara Valiliğine Bozkurt'un atanma kararnameşinin onayını Meclis kürsüsünde de dile getirdi. Ancak Korutürk, komandalara yakın ilişkili olduğu ileri sürülen Bozkurt'u geçen hafta Çankaya Köşkünde kabul ederek kendisinden bilgi aldı.

Bülent Ecevit, Korutürk'le görüşmesi sırasında Cumhurbaşkanı'na MC Hükümetinin hazırlamış olduğu atama kararnameşinin bir biri arkasından onaylanmasından duyduğu endişeleri açıkladı. Cumhurbaşkanı Ecevit'e "başka ne yapabileceğini" sordu. Ecevit'in cevabı kesin ve tereddütsüz oldu: "Bize uyguladığınız yöntemin" uygulanmasını önerdi. Ecevit, Cumhurbaşkanı'nın kendi başbakanlığı zamanında bir çok kararnameyi imzalamayarak tuttuğunu hatırlattı. Korutürk, bunun üzerine Ecevit'e "sabir" önerisinde bulundu.

Cumhurbaşkanı Korutürk'ün devamlı onayı, selefi Sunay'ı hatırlatıyor. Ordu içinde çeşitli komite ve cunta çalışmalarından Çankaya'ya gelen Sunay, zaman zaman denge kurmak ihtiyacını duyuyordu. Kontenjan senatörlerinin seçiminde bile belli bir denge arayışı vardı. Korutürk'ün seçimleri için aynı şeyi söylemek mümkün değil. Kontenjan senatörü olmadan önce CHP'ne girmek eğilimini belli eden fakat Korutürk'ün ricası üzerine bunu bir süre erteleyen Batır hariç, diğer bütün seçimleri aşarı sağ ile sağın ortası arasında yer alıyor. Son olarak seçilen, AP ile CGP arasında bir yere sahip olan Şerif Tüten oldu. Tüten, Ankara'da 19 Mayıs gösterilerini iptal eden kimseler.

Sunay ve Korutürk örnekleri, kontenjan senatörlerinden Cumhurbaşkanı seçiminin sonuçlarını ortaya koyuyor. Eğer sobredillip de seçimler gelecek yıla kalacak olursa, yeni Meclis, aynı zamanda yeni Cumhurbaşkanı seçmek durumunda kalacak. Bu durum, kontenjan senatörlerinden Cumhurbaşkanı seçme uygulamasına da son verme imkânını yaratıyor.

SSK genel kurulu: eda edilen bir namaz

Takvimlerde 30 Haziran 1975 pazartesi günü okunurken, DSİ Toplantı Salonu'nda önemli kişiler içtima etmişlerdi. Hükümet erkânı, işçi temsilcileri (!), işveren temsilcileri, prof.'lar, genel müdürler, büyük bürokratlar, ulema takımı, ünlü sendikacılar, ünlü ve de kideimli bakanlar, basın mensupları... Bir de misafirler, bir de tabloyu ibretle izleyenler.

Salonda flaşlar çakıyor, televizyon kameraları dolaşiyor, tebessümler teati ediliyor, kokaşmalar, kucaklaşmalar sürüyor ve pek sıcak olmayan bir yaz sabahında çehrelerden mutluluk fışkırıyor.

Hatırlatalım ki, toplantı, SSK Genel Kurul toplantısıdır. Yani işçi sınıfının yarınlarını korumakla yükümlü ve işçi primleri ile ayakta duran Sosyal Sigortalar Kurumu'nun.

NAMAZ BAŞLIYOR

Ve bu keyifli, mutlu fısıldaşmalar, gülüşmeler arasından MSP'li Çalışma Bakanı Ahmet Mahir Alıum beyefendi kürsüye geldi. Kapitalizm kiblesine durdu ve nutkuna bağladı. "Muhterem zevat" a hürmetlerini bildirdikten sonra, "müreffeh, kalkınan Türkiye" ve "Sosyal Güvenliğin ulviyeti" elhamını okudu. Sonra zam sureleri sıraladı. İşte, genel sağlık sigortasının gereği, işçi-memur ayırımının sağlanması, kooperatiflere 1 milyar yardım... İşte, ödenmeyen prim gelirlerinin takibi, SSK gelirlerinin artırılması vb. vb...

Sonra kürsüden ayrılırken Genel Kurul başkanlığı için birde aday gösterdi. Aday gösterdiği zat-ı muhterem, Marko Paşa'nın kurucusu bulunduğu bir derneğin genel başkanı AP milletvekili Rıza Çerçel'di. Bu nasıl bir genel kuruldur, demokrasi-dir filan demeyin. Bakan yaptı ve de oldu. Seçimsiz, tercihsiz, bakan be-

yefendinin bir nevi rica-ül emri ile. Böylece sözü, divan başkanlığına gelen çelebi tavırlı Çerçel almış oldu. Çerçel, başkan yardımcılarını bir nevi tayin ettikten sonra, salondaki devlet ve milletimizin "hadimi" durumundaki ünlüleri tanıttı, kendilerine teşekkürü borç bildi.

SÖZLEŞMİŞLİK

Divanın teşekküründen sonra işçi ve işveren temsilcilerinin yüksek fikirleri salonu doldurdu. Memleket menfaatlerine tam ve kılı kılına uygun görüşler benimsendi. İşçi ve işveren temsilcileri delege tarafından hararetle alkışlandı, beğenildi, övüldü.

Mesela işverenler adına Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Refet İbrahimoğlu, "İşçi ücretlerinin alabildiğine yüksek olması yüzünden yatırımların durduğunu, ekonominin zaafa uğradığını..." söylüyordu. Ve de tüm delegeler tarafından alkışlanıyordu. Hele konuşmasını bitirip Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç tarafından tebrik edilip öpülmesi için tüydükme faslına tamamlıyordu.

Bakan beyefendinin konuşmasında değindiği önemli konular (ne hikmetse) işverenler adına konuşan İbrahimoğlu'nun konuşmasında da, işçiler adına konuşan Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide'nin konuşmasında da aynen yer alıyordu. Sanki sözleşmişlerdi. Tıpkı, aynı numarayı yapan sihirbazlar gibiydiler. Kimbilir, belki "son bağımsız Türk Devleti'nin "ali menfaatleri" bunu gerektiriyordu. Ki zaten işçilerle işverenler ve de devlet büyükleri arasında bir çelişki, bir zıtlık söz konusu değildi. Olamazdı, olmamalıydı. "Komünizme", "anarşizme" ve de bilmem neizme böylesi nezih, seçkinler toplantısında pırım verilemezdi!

YİĞİDİ ÖLDÜR HAKKINI YEME

Yalnız Türk-İş genel sekreteri, eski Sosyal Güvenlik Bakanı Sadık Şide'nin bir aykırılığı oldu. Bir-iki noktada bakan beyefendinin ve İbrahimoğlu'nun görüşlerinden ayrıldı. Yahut onların değinmediklerine cesaretle ve de liyakatle değindi. Hakkını yemeyelim.

Bakan beyefendi sosyal güvenliğin ülkemizde yaygınlaştığını ezcümle belirtirlerken "nüfusumuzun beşte biri SSK kapsamındadır" deyivermişti. Bu rakam hatalıydı. Bakan beyefendi rakkamı mütevazi olarak ele almıştı. Oysa gerçek rakam dörtte birdi. Yani 7-8 milyon değil, 10-11 milyon insan SSK'dan yararlanmakta idi. Böylece Şide, "sevgili, adaletili" bakanının hatasını düzeltilmiş oluyordu.

İkinci önemli konu ise SSK genel kurulu için çoğunluk meselesiydi. DİSK, SSK Genel Kurulu'na delege yollayamazdı. Çünkü çoğunluk Türk-İş'teydi. Bilmem ne kanununun bilmem ne maddesi ve de teamüle göre SSK'nın horozu Türk-İş'ti. Başka birileri de olamazdı. Demokrasinin çoğunluk ilkesi demek, azınlıkta kalanların hakkını yemek, boynunu vurmamak demektir. Dünyada (herhalde açık faşizmin uygulandığı ülkelerde) demokrasi bu demektir. Öyleyse DİSK bozgunculuk ve de anarşistlik yapıyordu. Buna hiç bir şekilde, ve hiç bir zaman imkân verilmemeliydi.

Sadık Şide; işverenlerin, işçi temsilcileri (!) delegelerin, Cephe iktidarı üyelerinin büyük bir memnuniyet içinde izledikleri, alkışladıkları cesaretili ve de liyakatli konuşmasını, SSK içinde yolsuzluk haberlerini sızdıran "hain"ler üstüne getirdi. Bunu yapanlar, müdürler kurulu üyesi dahi olsalar, mukaddes itifakı deşifre ediyorlar, düğmana silah veri-

yorlardı. SSK'da hiç bir usulsüzlük yoktu. Kendisi bakan iken bu tür iftiralara yüzünden müfettişler yollamış, her şeyin kitabına uygun olduğunu öğrenmişti.

Ve divan başkanı Çerçel, Sadık Şide'nin bu cesaretili, liyakatli hizmetini, Arapça-Amerikanca - Türkçe karışımı, uzun ağdalı cümlelerle kurulu bir konuşmayla kutladı. Teğekkür etti. Sadık Şide gibi işçi temsilcileri var oldukça "milletimizin" kılına bile hael gelmeyecekti.

HALVET OLDULAR

Sadık Şide, bir diğer adıyla İmam Sadık, yerine oturunca derhal eski Çalışma Bakanı ve yeni Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem'le halvet oldu. Ali Naili Erdem'in bir yanında Sadık Şide, öbür yanında Halil Tunç genel sorunları gözden geçiriyorlardı. Genel sağlık sigortası üstüne hemfikir miydiler? Evet. SSK yapı kooperatiflerine 1 milyar lira ek kaynak sağlamak konusunda görüş ayrılığı var mıydı? Yok. DİSK komünist miydi? Elbette. Devrimciler gebertilsin miydi? Hayhay. SSK gelirlerinin sermaye sınıfına finansman kaynağı olması doğru muydu? Tabii. İşçiler oyunu çaksınlar mıydı? Zinhar, 1961 den beri SSK kayıtları denetimden geçmemişti, geçsin miydi? Yok canım. SSK yönetiminde bir aksama var mıydı? Asla. Üçlü konuşmalarda aksi tesadüf olmuş muydu? Hayır. Tamam. tamam. tamam...

Mutlu, anlaşılmı, arkadaşça, dostça, ortakça, tatlı bir halvet. Memnuniyet içinde, gülüşmeler, gülümsemeler, okşama lar içinde halvetlik hali sürüp gitti. Gidecek...

NÜKTEDAN BİR İŞVEREN

Gündemin bilmem ne maddesine gelmişti sıra. Divan başkanlığındaki zat-ı muhterem. SSK Müdürler Kurulu üyeliği için bir işveren temsilcisinin seçileceğini açıkladı. Daha önce, üç yıl boyunca, kıymetli hizmetlerde bulunmuş olan Refik Baydur'un hizmet süresi bitmişti. Müdürler Kurulu'nun "işverenler" kontenjanından bir temsilcinin seçilmesi gerekiyordu. Başkan usulen sordu: Adayınız var mı? Aday gösteriniz!. Delegelerden biri kalktı, eski temsilci Refik Baydur'un yeniden seçilmesini önerdi. Başka aday gösterilmedi. Ve "kabul edenler", "etmeyenler" sorularının cevabından Refik Baydur'un Müdürler Kurulu üyeliğine seçildiği anlaşıldı. Ve de Baydur, teşekkür babındaki konuşmasını yapmak üzere, kürsüye "mütevaccihen" yürüdü. Bu sırada birilerinde kaşınma emareleri belirdi. Halil Tunç, Sadık Şide ve erkânı, divan başkanlığına seslendiler. Zapta geçen seçim sonuçlarını "tavzih" edecekler ve ettiler: Refik Baydur, işveren delegeleri tarafından ve sadece onların oyu ile seçilmiştir!.. Başkanın gülüncüklü yüzü gölgenmeden mesele halledildi. Ve söz Refik Baydur'a verildi. O da kürsünün imkânlarını, seçkililerin teğhiri için, nüktedan bir eda ile kullandı: "Ben inanıyorum ki, eğer seçime işçi delegelerini katılması mümkün olsaydı, başta Ha-

TİP : "BASKI VE ŞİDDET HALKIMIZI SİNDİREMEYECEKTİR"

TİP Merkez Yönetim Kurulu İstanbul'da toplandı. Türkiye'nin genel politik durumunun görüşüldüğü toplantı sonunda Parti'nin görüşleri bir bildiri ile açıklandı.

Bildiride özetle şu görüşler yer alıyor:

Sıkıyönetimin uzatılması Anayasa'ya aykırıdır: "Sıkıyönetim hangi nedene bağlı olarak ilân edilmişse ancak aynı nedenin devamı halinde uzatılabilir." Anayasanın 124. maddesindeki "savaş gerektirecek bir durumun başgöstermesi" nedeniyle ilân edilen sıkıyönetim, şimdi Anayasa'da hiç yeri olmayan bir nedene dayanılarak, "içte örnek olaylar" gerekçe gösterilerek, uzatılmaktadır. TİP'e göre "Sıkıyönetimin uzatılması, baskı ve sindirme politikasının yeni bir uygulaması olacaktır".

Sıkıyönetim dışındaki illerde Cephe Hükümetinin aynı baskı ve sindirme politikasını uyguladığını belirten TİP Merkez Yönetim Kurulu şöyle devam etmektedir: "Halkımız anayasal demokratik haklarını kullanamaz duruma getirilmeye çalışılmaktadır. İrkçi, şoven, bülücü baskı ve terör kol gezmeye başlamıştır. En ilkel demokratik istekler bile önlenmek istenmektedir". "Türkiye İşçi Partisi her türlü bülücülüğe, baskı ve teröre, kısaca faşizme karşı demokratik mücadelesini amansızca sürdürecektir."

İŞÇİ SINIFINA BASKILAR

İşçi sınıfının en devrimci kesimini içinde barındıran DİSK'e bağlı sendika üyesi olan işçilerin temsil edilmediği SSK Genel Kurulunu "göster-

melik olarak niteleyen TİP Merkez Yönetim Kurulu, Türk-İş'in ancak 400 bin kadar üyesi bulunduğunu, dolayısıyla milyon 800 bin üyenin ödenti verdiği SSK'da işçileri temsil edemeyeceğini belirtmektedir.

Bildiri şöyle devam ediyor:

"Partimiz, Tarım İş Yasası'nın bir ön önce çıkarılması, sayıları milyonları bulan tarım işçilerinin örgütlenme ve sosyal güvenlik haklarına kavuşması mücadelesini sürdürmeye kararlıdır."

REFERANDUM HAKKINA SAHİP ÇIKILACAK

Anayasa'dan doğan haklarını kullanarak oylarıyla kendi sendikalarını seçen işçilerin bu haklarının ellerinden alınmaya çalışılmasını kınayan TİP bildirisi, bu konudaki son gelişmeyi, referandumun "sermaye sınıfı ile ortak sari sendikacılığı silip süpüreceği" yolunda egemen sınıfların duyduğu endişe ile açıklamakta, daha sonra "Sonuçta referandum hakkını hukukun ortadan kaldırmaya yönelik yargı kararları, hukukun genel ilkelere de Anayasamıza da ters düşmektedir; değiştirilmesi gerekir. TİP bu yolda yapılacak hukuki ve demokratik girişimlerin yanında olacaktır; bütün olanaklarıyla destekleyecektir." demektedir.

"Bütün (bu) olayların ardında burjuvazi ve iktidarlarının; gelişen işçi sınıfı ve hareketleri karşısında düştüğü büyük korku yatmaktadır" diyen TİP Merkez Yönetim Kurulu, 8 Temmuz'da yeniden toplanarak görüşmelerine devam edecektir.

RIZA ÇERÇEL : ATANAN KONGRE BAŞKANI

İl Tunç olmak üzere bütün işçi temsilcisi delegeler de beni seçerlerdi." Ve sözlerine kibar, alaylı bir reveransla sunları ekledi: "Sizlerin de emrindeyim!"

ÇATLAK SESLERE MUKAYYET

Belki kafalarda şöyle bir soru belirmiştir: SSK Genel Kurulunun yapıyor? Evet, tabii... Fakat cevabı yok değil, hemdebasit: Usulen! Genel Kurulun denetim yetkisi yoktur. Müdürler Kurulu'nun, hizmet dönemleri bittikçe, işçi ve işveren temsilcilerinin seçeceklerdir. Ve de hepsi bu! Denetim mi nasıl oluyor, diyorsunuz!. Ohoo!. Ne gereği var? 1961 yılından beri SSK kayıtları denetimden geçmedi de ne oldu? Hiç!. Yahut, gök kubbe altındadır tek yurttaş biliyor mu denetim raporlarını? Var mı ki?!

Fakaat, fakat... Bu böyledir diye hiç kimsa, SSK genel kuruluna gerek yoktur, diyemez. Çok faydası var

SSK genel kurulunun, Bir kere, delegeler gelirler, yılda bir defa olsun, dostlukları tazelerler. İşçi-İşveren hükümet temsilcileri yeni ve de ortak programlarının taslağını öğretiler. Az şey mi bu? Sonra, gelenler içini boşaltır, döker... Genel Kurul ağlama duvarına döner... İstekler, özelemler birbirini kövular. Taşradan gelenler başkentteki işlerini bilvesile görürler, kotarırlar. Az şeyler mi bunlar? Sonra, komünist ve de bozguncuların "SSK yönetiminin adaletsiz kanunsuz tutumu...", "İşçi düşmanlığı yaptığı...", "sigorta pirimlerinin burjuvaziye peşkeş çektiği..." yolundaki iftiralarını (!), gerçek dışı beyanlarını (!) oybirliği ile protesto ederek karara bağlar. Az şey mi bunlar? Hiç mi değeri yok? Vatandaşın ve milletin bütünlüğü başka nasıl sağlanır?...

İşte bütün bu işleri SSK Genel Kurulu başarır. Tam ve de eksiksiz. Dilekler, özelemler belirtilirken, dualar okunurken, salon ağlama duvarına çevrilirken aynı şeyleri söylemek te bu yüzden sayılamayacak kadar

çok fayda vardır. Takdir edersiniz!. DİSK neden çağırılmıyor oraya? Çatlak seçicikarmanın diye. DİSK'e bağlı sendikalar neden çağırılmıyor? Hakeza!. Bunlar işverenlerle, hükümetlerle ortak iş yapamazlar ki... Sonra DİSK'e bağlı işçiler işçi değiller ki, solcu, sosyalist filandırılar!. Eee... Değil mi?

Dobra dobra, bilinmelidir ki, SSK Genel Kurulunda çatlak sese yer yoktur. Önlenmelidir, tedbir alınmalıdır. "Cesaretili, liyakatlı..." konuşmalarından başka polisiye tedbirlerde yürütülmesi konmalıdır. Malûm, polis hükümetin emindedir ve de hükümet devleti yönetir. Öyleyse mesele yoktur.

KİBAR MUHBİRLER

Çatlak seslere mukayyetlik, pür dikkat yürütüldü. Başkanlık divanı, başkanlık divanına yardımcı bütün delegeler, diğeryardımcılar projektorler gibi ortalığ taradılar. Ve ertesi günü bir çatlak sesi yakaladılar. İşçiler, işçilerin sesini duyuran, SSK'dan taleplerini bildiren, SSK yöneti-

mini eleştiren bir bülten dağıtıyorlardı. Delegelere, özellikle işçi temsilcisi (!) delegelere durumu duyurmak istiyorlardı. Bültenlerden biri divanbaşkanı Çerçel'in elinede ulaştı. Çekti önüne Çerçel bülteni ve inceledi. Bildiri Sosyal-İş'indi. Yönetim eleştiriliyordu. Ve tabiiyle bu, bir çatlak sesi. Kafaıyla birlikte sağına döndü ve alçak sesle: "Polis, polis..." dedi. "Polise haber verin!" Derhal ayağa kalktı adam, emiri fiisiltiliyle salona yaydı, polise ulaştırdı. SSK genel kurulunda fikir tartışması yapılabildiği güpheşiz, fakat böylece fikirlere yer yoktu. İşçilerin sesine izin verilemezdi. Çünkü vatan ve milletin bütünlüğü bozulurdu. Polis, emre bir başüstüne çekikten sonra, işçileri yakaladı, hem de suç üstü (!), ve de göz altına alıverdi. Artık asiyaş, berkemaldi...

NETİCE-İ KELAM

SSK Genel Kurulu çağrı abdestiyle bağlar, kapitalizm kiblesine durmayla gelişir. "İşverenlerin huzuru ve çıkarı" elhamıyla devam eder. Zam süreleri ise gene bu minval üzeredir. Talepler, özelemler, dualar hep aynı makamdan okunur. Cemaatin mümînlerinde inanç farklılaşması ise zaten mümkün değildir. Yani ki, "durduk kibleye, yuduk imama!". Bu da namaz için yeterlidir. SSK Genel Kurulu ne ki...

Bir namaz daha eda edildi.

Genel kurulla namaz arasında bir ilinti olabilir mi? İlk bakışta hayır! İspanyol nezlesi ile belfitiği arasında ne kadar mikrobik ilinti varsa, o kadar... denebilir. Ve soru tebensümle geri çevrilebilir.

Fakat SSK Genel Kurulu ile bir vakit namazı arasında ilinti vardır. Hayır, çağirtici gelmesin! Yıllar yılı SSK genel kurullarını izleyenler, SSK'nın icra faaliyetlerini bilenler bunu hemen anlar.

Namaz kılmak için abdest alınır, kibleye durulur "allahüekber" denir ve besmele ile bir elham okunur. Sonra, bir de zam sure, Yani ek bir sure. Bu değişik rekatlarda, değişik olur. Gerçi gart değildir ama, olabilir. Zam surelerin sayısı da 15-20 yi geçmez. Ve bu milval rukua varılır, rekattar tekrarlanır, dualar edilir ve de namaz biter. SSK Genel Kurulları işte böylece bir gün izler, izlenmektedir.

Kooperatifçilik: çözüm,

Emperyalizm aşamasındaki kapitalizmin ilişkiler ağı içinde bulunan yurdumuzda; sözü edilen algunun doğal sonucu yoğunlaşan siyasal, sosyal ve ekonomik baskıların etkisinde yaşayan insanlarımız, budur bağzardan ancak etkin bir siyasal mücadele ile çıkabileceklerdir. Ancak siyasal uğraşın başarıya ulaşabilmesinin birinci koşulu, karşı karşıya bulunduğumuz sorunları iyi bilmek ve somut çözüm yolları ortaya koyabilmektir.

Özellikle tarım kesiminde geniş kapsamlı bir görünüme ulaşmış bulunan ve burjuvazi yararına işleyen kooperatifçiliğimiz, siyasal uğraşa kesinlikle ilgilenmemiz ve doğru yaklaşımlarda bulunmamız gereken konuların en ağırlıklı olanlarından biridir. Bu konu özellikle Ekim 1973 seçimleriyle birlikte kazandığı güncelliğini çoğaltarak sürdürecektir. Aydın kesim, uzun yıllar boyu konuyu güncel saymamanın bir sonucu olarak bugün yapılan tartışmaların dışında kalmakta ve kamuya, daha çok bürokrasi içinden yetişmiş ve devletin elli yıldır doğru olarak benimsediği görüşleri savunan birtakım kişiler tarafından oluşturulmaktadır. İçeriği açısından; CHP'nin getirdiği ve eylemin siyasal boyutlar kazanmasına neden olan görüşlerin de, sözü edilen kamuoyu algusuna pek fazla değişik etkisi bulunmamaktadır. Ayrıntıların belli olmamasına karşın görüşümüzde CHP bugün geçerli düzenle daha hızlı bütünlenecek bir kooperatifçilik anlayışının savunucusu durumundadır. Özellikle devlet müdahalesi ve örgütlenme konularını buna örnek olarak gösterebiliriz.

Bilindiği gibi, bir orada yaşama gereği kişilerin birtakım öz değerlerinden kamu yararına vazgeçmeleri, uygarlığın tarih öncesi aşamaları sırasında başlayan ve bugün de süren bir olaydır. İkel komün döneminde başlayan insanlığın bütün evrelerinde, kamu yararına değişik oranlarda esirgemezlik örnekleri bulunabilir. Olayın özelliği nedeni ile işin başından beri bu işler örgütlü olarak yürümüştür. Kooperatif kuruluş, bu halkaların bir yerinde oldukça gelişmiş bir örgütlenme biçimi olarak karşımızda durmaktadır.

Kooperatif örgüt biçiminin ortaya çıkması, hiç kuşkusuz kolay olmamıştır. Gelişme çizgilerini bugün oldukça yeterli olarak bilebildiğimiz batı toplumlarında bütün evrelerde etkin bir rol oynayan bireycilik, feodal düzenin yıkılması ve kapitalist aşamının başlangıcında doruğuna ulaşırken, özde kendi sonunu hazırlayacak emek-sermaye gelişmesini de belirginleştirmiştir.

Doğal olarak, batı toplumlarında görülen gelişme sürecini belirli çizgilerle birbirinden ayırma olanağı yoktur. İç içelik ve karmaşık bir görünüm süregelmıştır. 19 uncu yüzyılda çoğumuzda damgasını vuran bir uğraşın düşünceli temelleri ortaya konulurken, bu düşünce kaynağının esinlenen yığınla yan ürün de kendisine uygulamaları bulabilmiştir. Kooperatifçilik bu yan ürünlerin ilginç olanlarından biri olarak değerlendirilebilir. Daha açık söylemek gerekirse, kooperatif örgüt biçimi, kapitalist sisteme karşı gösterilen tepkilerin eylemi örneklerinden biridir.

Çıkış noktası yukarıda belirtilen kooperatifçiliğin, kapitalist sistemin bugün egemen olduğu ülkelerdeki gelişme sürecini incelediğimiz zaman, nasıl karşı olduğu sistemle bütünleşmiş olduğunu ve özünden kaputunu kolaylıkla görebiliriz. Bu oluşum hiçbir zaman akıldan çıkarmamız gereken bir özelliği ortaya koymaktadır. Kooperatifçilik eylemini bir dünya görüşü olarak ortaya koyma olanağı bulunmamaktadır. Bu eylem türü içinde bulunduğu ortamın siyasal, sosyal ve ekonomik koşulları çerçevesinde biçim almakta ve bir araç olmanın ötesine geçememektedir.

Evremsel düzeyde kooperatifçiliğin ulaştığı boyutlar ve uygulamalar çerçevesinde yapılan tartışmaların ortaya koyduğu gerçeklerin önemli bir bölümünün bugün ülkemizde hiçbir biçimde göz önünde tutulmadığını belirtmek gerekir. Örneğin kooperatiflerin üretim araçlarının toplumsallaşması sürecinde alacakları yer, alımlu-almusuz etkileri tartışma konusu bile yapılmamaktadır. Kooperatif eyleminin özünde çok dikkatli davranmamız gereken noktalar vardır ve mülkiyetin kamu yararına doha çok kullanılması uğraşlarında bu noktalardan çıkan engelleri bugünden göz önünde tutmak zorundayız. Halk yararına çalışması amaçlanan bir eylem, belli bir süre sonra halkı sömüren örgütlerle bizi karşı karşıya bırakabilir, ortaklarında baş edilmesi güç eğilimlere yerabilir. Özellikle Devlet-Kooperatif ilişkileri bu açıdan büyük ağırlık taşımaktadır.

"TEMLERİ, KÖYLÜLERİN, KENDİLERİNİ KURTARABİLMENİN, EVLERİNİ VE TARLALARINI KORUYABİLMENİN YEGANE YOLUNUN, MÜLKLERİNİN, TOPLUCA İŞLETİLEN KOOPERATİF MÜLKİYETİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ OLDUĞUNU ANLAMALARINDA YATMAKTADIR. . . . EĞER BİREYSEL İŞLETMEDE İSRAR EDERLERSE, EVLERİNDEN SÜRÜLMELERİ KAÇINILMAZ OLACAK, VE MODASI GEÇMİŞ ÜRETİM BİÇİMİNİN YERİNİ, GENİŞ ÇAPLI KAPİTALİST ÜRETİM ALACAKTIR."

F. ENGELS
Senge Eserleri
Cilt II s. 434 - 35

Devlet müdahalesi

Cumhuriyet döneminde; toplumsal yapıdan doğan gerekler, devleti her geçen gün özellikle tarımsal kooperatiflerle ilgilenmeye zorlamıştır. Ancak devlete hâkim olan görüşün doğurduğu yaklaşım biçimleri doğal olarak yanlış sonuçlar vermiştir. Bugün devlet müdahalesi tartışılırken sözü edilen temel olgu gözden kaçırılmakta ve yanlış çözümler öne sürülmektedir. Kırsal alanda köylü sınıfının örgütlenmesinin sorunlarından başlayarak tüm sorunların çözümünde devlet alayın içinde bulunacaktır. Ancak burada devlet kavramı ile anlatılmak istenen şeyin geçmiş uygulamalarda görülen örneklerin dışında olacağı doğaldır.

Bugün karşı çıkılan devlet müdahalesi kavramı çok dar çerçevede içinde ele alınmaktadır. Örneğin bir Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'nin başına genel müdürün devlet tarafından atanması, Tarım Kredi Kooperatiflerinde düne kadar sürdürülmüş bulunan vesayet sistemi bu arada sayılabilir. Bu örneklerin geçerli düzen içinde bile başarılı sayılmasına sonuçlar vermesi; devletin birtakım alanları hazırlaması dışında alaydan çekilmesini, eylemin kendi başına bırakılması yolunda görüşler ortaya atılmasını ve bu görüşlerin CHP tarafından benimsenmesi sonucunu doğurmuştur. Bu gelişimde 1960'lardan sonra başlayan ve yurdumuzda tabandan gelen kooperatifçi eylem örnekleri gösterilen Köy Kalkınma Kooperatiflerinin büyük etkisi gözlenmektedir. Bu eylem içinde yetişmiş palifikacıların 14 Ekim 1973 seçimleri öncesinde kırsal alanda sağladıkları etkinlik sonucu CHP içinde ağırlık kazanmaları, eylemin sloganlarını CHP'ye mal etmiştir. Ancak bugün Köy Kalkınma Kooperatifleri örgütlenme sorunundan başlayarak eylemle ilgili tüm sorunlarda başarısız bir çizgiye gelmişlerdir. Tabandan geldiği öne sürülen Köy Kalkınma Kooperatiflerinde ortaklar yönetimden uzak tutulmuşlar, sermaye birikimi gerçekleştirilememiş, özellikle tarımsal sanayi dalında başlatılan yatırımlar tamamlanmamış ve gerçek bir israf bilâncosu ortaya çıkmıştır.

Günümüzde kooperatif eyleminin en güncel sorunu, örgüt biçimi ve örgütlenmenin geniş kapsamlı olması konusunda ortaya çıkmaktadır. Geniş kapsamlı örgüt-

lenme ise ağırlığı olan sorunlarla karşı karşıyadır ve devlete düşen ödevler bu noktadan başlayacaktır. Devlet müdahalesinin sınırları da uygulama sonucu ortaya çıkacak olan gereksinimlerle çizilecektir. Ülkemizde tarımsal yapıda büyük toprak sahipliği kadar küçük ve cüce işletmelerden doğan sorunlar da ağırlık taşır. Toprak Reformu uygulamaları, kesinlikle küçük ve cüce işletmelerin de sorunlarını çözmeye yönelik olmalıdır. Bu aşamadan sonra kooperatif örgütleri içinde en uygun işletme büyüklüğü sorunları çözümlenecek ve belli oranda iktisadilik sağlanacaktır. Demokratik koşullar içinde tüm özendirme girişimlerini devlet gerçekleştirmek zorundadır. Ama iş özendirme girişimleriyle bitmemekte, olayın gelişme süreci içinde de devletin varlığını sürdürmesi birinci koşul olarak karşımızda durmaktadır.

Toprak reformu ve kredi düzeninde yapılacak halk yararına düzenlemeler, bugün kooperatif örgütlenmenin gereği gibi olmasını önleyen büyük toprak sahiplerini, aracı ve tefecileri etkisiz kılacaktır. Bunun sonucu eylemin motor gücü gerçek üreticiler olacaktır. Alt yapı ve üretim ilişkilerini yeniden düzenliyen devlet bu aşamadan sonra teknik bilgi, tarımsal girdi, tarımsal makina, araç ve gereçlerin sağlanması ve pazarlama konularının çözümünde devreye girecektir. Bu gelişme çizgisi, devletin görevlerinin sürekliliğine tutarlı bir örnektir.

Devlet müdahalesi konusundaki sözlerimizi özetlersek:

- Ülkemiz koşullarına uygun kooperatif örgütlenmenin gerekli temel düzenlemelerini devlet gerçekleştirecektir.
- Devlet, işleyişi sağlıklı tüm alanları - kredi, girdi, makina, araç ve gereç, teknik bilgi yardımı, pazarlama alanları gibi - hazırlayacaktır.
- Olayın sosyalist içerik kazanma sürecini kısıtlayıcı etkinliklerde bulunma görevlerinin bir bölümünü devlet yüklenecektir.

Kooperatifler bankası

Bugün Kooperatifler Bankası konusunda yoğun bir tartışma sürdürülmektedir. Aslında bu konunun temelinde bir türlü çözümlenemeyen kaynak sağlama ve kredileme sorunları yatmaktadır. Kooperatifçilikte kaynak sağlama ve kredileme konusuna kesinlikle üç ana noktadan çıkarak yaklaşabiliriz. Bunlar sırası ile; kredinin yöneleceği birimlerin nitelikleri, kaynaklar ve krediyi dağıtacak örgüt sorunudur. Kooperatifler Bankası konusuna öncelik verilmesi, ilk iki sorunun önceliklerinin anlaşılacağı kanısını uyandırmaktadır.

Bugün tarımsal kooperatiflerimiz kendilerine yönelen kredi ve diğer akçalı alanları en uygun biçimde kullanma yeteneklerini yitirmişlerdir. Eldeki veriler kredi alanları ne kadar çoğalsın çoğalsın, bu kuruluşlar tarafından yapılacak girişimlerin üretimin ve verimliliğin artırılmasında başarı kazanamayacağını ve en önemlisi ortakların borçluluk durumlarının artarak süreci göstermektedir. Tarım kredisinin yöneleceği birimlerin nitelikleri bu açıdan ağırlık kazanmaktadır. Kredi ve diğer alanlarımızı, onları en iyi biçimde kullanacak organizasyonlarla yönetmenin bir yolu bulmak zorundayız.

Kaynaklar ve kredi alanlarının sektörler arasındaki büyük ters dağılımını düzeltmek ikinci adım

ama nasıl?

olmalıdır. Bu gerçekleştirilemez ise, tarım kredisinde yetersizlik sürece ve örgütlenmeden istenilen sonuçlar alınmayacaktır. Tarımsal kesim ulusal gelire katkısı oranında kaynaklardan pay olmalıdır. Kaynakların kullanımının üretken olmayan sınıf ve tabakalara koyması kesinlikle önlenmelidir.

Soyulan işler gerçekleştirilme yoluna sokulduktan sonra krediyi dağıtacak örgütün biçimi ve nitelikleri ön plâno çıkabilir. O değişim içinde, bugün temel görevlerinden uzaklaşmış bulunan Ziraat Bankası'nın yeniden düzenlenmesi ve gerçek üreticiler yararına çalışmasının sağlanması işinin ele alınması, Kooperatifler Bankası konusundan daha çözümlü olabilecektir. Ülkemiz gerçeğinde, sözü edilen örgütü kenara iterek yeni bir örgüt aramanın pek akıllı bir yol olmadığı ortadadır. Tarım kredisinin % 100'üne yakın bir bölümünü dağıtan ve bu işi yaparken büyük toprak sahiplerinin ve gelişmiş tarım işletmelerinin kredi gereksinimlerini ön planda tutan, bunun yanında özellikle büyük burjuvazinin ticari kredi konusundaki gereksinimlerini de karşılamayı ihmal etmeyen bu örgüt, tarımla ilgili her uğraşta gündemin önemli maddeleri arasında yer almaktadır. 1950'lerde Demokrat Parti'nin kendi açısından akıllıca değerlendirdiği ve kullandığı Ziraat Bankası konusunda bizler de duyarlı olmak zorundayız.

Üretim planlaması

Kooperatifçilikle ilgili sorunlar tartışılırken, yeni yeni sözü edilen bir kavram unutulmamalıdır. Üretim planlaması kavramı son yıllarda oldukça ilgi gördü ve Urfa ilinde uygulamasına başlanan Toprak ve Tarım Reformu gereği kurulacak Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin işleyişinde ona unsur olarak kabul edilmiştir. Her ne kadar Cephe Hükümetinin bu konuda nasıl bir tavır takınacağı belli isede, uygulamanın eşliğinde, bu konuda birkaç söz söylemek gerekmektedir. Diğer taraftan kooperatifçilik konusunda söz söyleyenlerin üretim planlamasının kooperatifçi anlayışla bağdaşmadığını öne sürmeleri, tartışmayı zorunlu kılmaktadır. Yukarıda sözünü ettiğimiz devlet müdahalesi kavramıyla konunun ilişkisini bu orada gözden kaçırmamak gerekir.

"Devlet, üretim planlamasının sınırlarını çizmektedir. Kooperatif birimden başlayarak üst kuruluşları devlete bağlayan yapıda yer alacak olan esneklik ve tabandan gelen işbirliği anlayışına, devletçe yapılacak en ağırlıklı katkı, tarımsal üretimin genel kalkınma planında yer alacak ilke ve niceliklere göre gerçekleştirilmesi konusunda olacaktır. Çünkü bu konu, kooperatiflerin gücünü aşan teknik sorunları beraberinde getirmektedir. Kooperatiflerin, kendilerine verilen hedeflere uygun üretimde bulunmalarının sağlanacağı yarar burada belirtmek gereği yoktur. Zaten devlet, makro düzeyde üretime engel olan bütün güçlüklerle başo çıkmaya çalışacaktır. Örneğin sulama projeleri, elektrifikasyon, erozyonla savaş gibi... Giderek yaratılacak ortamda, verilecek üretim hedeflerini gerçekleştirmeye çalışarak antidemokratik niteliği olmayan, kooperatifçilikle ters düşmeyen bir davranış olarak değerlendirilmelidir."

Üretim planlamasının yukarıda sayılanlar yanında, kooperatif örgütün halk yararına çalışan bir örgüt gelişmesini sağlama açısından da önemli katkıları olacaktır. İktisadilik ve sosyalist içerik birlikte gelişecektir. Bu gelişme çizgisi içinde, tekelleşme eğiliminde olan ve ortakları dışında kalan emekçi sınıfları sömürnen kooperatif adlı garip yaratıklar doğal olarak görülemeyecektir. Örneğin bir TARİŞ bu konuda bugünden

şinyal vermeye başlamıştır. Bir Çukabirlik, Bir Fiskobirlik daha ayrılmış bir durumda değildir.

Kooperatiflerin sosyal işlevleri

Tarımsal kooperatiflerin yüklenmeleri gereken sosyal işlevlerin, ülkemiz koşullarında en önemli doğuş nedenlerini aracı tüccar, tefeci-köylü ilişkilerinde aramak gerekir. Kırsal alanların sosyal güvenlik sorunlarına bugüne kadar tutarlı bir çözüm getirilmemiş olması, sözü edilen ilişkilerin yaygın olduğu etkin olmuştur. Bu yaygınlık, tarımsal kooperatiflerin başarısızlıklarında ağırlıklı rol oynamıştır.

Ağa, aracı ve tefeci üçlüsü; kooperatif eylem açısından hep iktisadi yönleri ağır basan kurumlar olarak değerlendirilmiş, bunların sosyal açıdan toplum yapısı içinde yüklenmeleri işlevler gözden irak tutulmuştur. Bu eksik değerlendirmenin en somut sonuçları; kooperatif eylemin geniş köylü kitlelerine benimsenmemesi, ortaklık bilincinin bütün çabalara karşın doğması ve giderek tefeciliğin, aracılığın ve kılık değiştiren toprak ağalığının toplum yapısı içinde güçlenmeleri biçiminde görülmektedir.

Tarımsal kooperatiflerle ilgili yeni değerlendirmelerin yapılması gereksiniminin ortaya çıktığı bu günlerde, kırsal alanlarda yaşayan insanların sorunlarını iyi bilmek özellikle örgütlenme konusunda işimize yarayacaktır. Değerlendirmeyi tutarlı biçimde yapabilirsek, toplum yapısı içinde zararlı olarak nitelendirilmiş sosyo-ekonomik kurumların ortadan kaldırılması ve kooperatif eylemin geniş halk yığınlarına benimsenmesi, uygulamada bir sorun olmaktan çıkacak, kalkınma sorunlarının çözümünde gerekli olan sosyal yapı değişikliklerine katkıda bulunulacaktır.

Kırsal alanlarımız özellikle sosyal güvenlik açısından tam anlamıyla ihmal edilmiştir. Köylümüzün sosyal güvenliği, toprak ağasının himayesinde yaşamakta, aracı tüccarın, tefecinin vereceği ve karşılığını kat kat çıkardığı üç kuruşturmıştır. Bu kurumlar, köylünün mülki idare ile ve teşkilatlanmış kredi kurumlarıyla olan ilişkilerinde ona bir anlamda yal gösterici, arka çıkıcı olmuşlar bütün bunların karşılığında kendi sömürü düzenlerini tek tük istisnalar dışında sürdürmüşlerdir. Daha da ileri giderek bu oluşumun, uzun yıllar boyu köylülerimizde olumsuz bir bilincin doğmasına etkin olduğunu söyleyebiliriz.

Kırsal alana sosyal güvenlik doğal olarak bir örgüt aracılığı ile götürülecektir. Ülke ve genel olarak kırsal alanın koşulları başlangıçta, işçiler için geçerli Sosyal Sigortalar benzeri kurumların örgütlenmesini engellemektedir. O zaman yapılacak tek iş, bu alanda iktisadi açıdan etkili ve sosyal işlevleri olan bir örgütlenme biçimine el atmak olacaktır. Kooperatif örgüt biçimi, bu açıdan en elverişli niteliklere sahip bulunmaktadır. Ancak memleketimizde sürdürülen uygulamaların yarattığı etkileri büyük birer engel olarak görmekte yarar vardır. Köylümüzün kafasında yer eden olumsuz görüntünün nasıl silineceğini düşünmek zorundayız. Bize göre en yargıllı silme görevi bütünü ile kooperatif örgüte düşmektedir. Örgütün işlevleri ile başlayacak olan eğitim süreci, daha kolay sonuç alınmasını sağlayabilecektir.

Eğitim kavramı olarak, toplum üzerinde etkinliği olan bir kurumdur. Ancak bilindiği gibi eğitim kurumu, toplumun içinde bulunduğu alt yapı ve üretim ilişkilerince belirlenmektedir. Toplumumuzda yerleşik değer yargıları, bizlere eğitimi her şeyin temeli gibi gösterme eğilimindedir. Bu değerlendirmeye; bilinen bir dü-

ÜLKEMİZDE KOOPERATİFÇİLİK KONUSUNDA SON YILLARDA GÖRÜLEN GELİŞMELERİN CHP İÇİN SOSYAL DEMOKRAT BİR TABANIN OLUŞMASI İLE NOKTALANACAĞINA İNANMAMAK GEREKİR. SİYASAL HAREKETLİLİK, KÖYLÜLERİMİZİN DEVRİMCİ BİR ÇİZGİDE BİRLEŞMELERİ VE İLERİ ATILIMLAR İÇİN KENDİ İŞLEVLERİNİN ÜSTLENMELERİ İLE SONUÇLANACAKTIR.

AYRINTILARIN BELLİ OLMAMASINA KARŞIN GÖRÜNÜŞTE CHP BUGÜN GEÇERLİ DÜZENLE DAHA HIZLI BÜTÜNLEŞECEK BİR KOOPERATİFÇİLİK ANLAYIŞININ SAVUNUCUSU DURUMUNDADIR.

şünce biçiminin doğal sonucu olarak, Cumhuriyet dönemi boyunca işlenmiş ve özellikle okumaların şartlanmasına çalışılmıştır. Böylelikle sürekli olarak eğitim, yapılan işten soyutlanmış ve uygulanan eğitim programları ile yapılan iş arasında organik bağlar kurulamamıştır.

Toplumumuzda eğitim konusunda geçerli düşünceler, eğitimin belli sınıfların çıkarlarına hizmet edici biçimde sürdürülmesini sağlamaktadır. Bu nedenle de eğitim çabalarının yaygınlaştırılması alanağı bulunamamaktadır.

Kooperatifçilik açısından bütün sorunumuz kooperatif ortaklarının ve geniş halk yığınlarının konu ile ilgili eğitimlerinin sağlanmasıdır. Bu işi yaparken, ona görevi kişiye geçimini sağlamak olan "Halk Eğitimi" konusunda ortaya konulmuş bulunan bilimsel verilerden yararlanma alanağını da bulabileceğiz. Soruna bu açıdan bakmak bizi, iş başında eğitim yöntemlerinden yararlanmaya götürecektir. Bu konuda bize özgü uygulamalarımız vardır ve elde ettiğimiz birikimi kooperatifçilik eğitimi konusunda da kullanabiliriz.

Eğitim sorunlarına belirtilen açıdan bakmak, doğal olarak kooperatif örgüt sorununa ağırlık verir. Kooperatif örgütün kooperatifçilik eğitiminin ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeği bugüne kadar ülkemizde gerçeğin anlaşılacağı için, konuyla ilgili yanlış uygulamaların ısrarla sürdürülmesine çalışılmaktadır. Yurdumuzda kooperatifçilik konusunda yapılan ilk girişimler oldukça gerçekçi ve kooperatif örgütün eğitim konusundaki işlevini gerçekleştirebilecek nitelikte idi. Sonradan bati etkisinden kolan uygulamalarla bu çizgiden uzaklaşmıştır.

Eğitim konusunda yukarıda anlatılanlar, kooperatif örgütleri ülke kalkınmasına katkıda bulunacak biçimde yeniden örgütlenmemiz gereğini, eğitim sorunlarının çözümü açısından da zorunlu kılmaktadır.

Sonuç

Bugün ülkemizde kooperatifçilik konusunda yoğun tartışmalar yapılmakta ve etkin bir siyasal eylem, konu ile ilgili önerilerin sürekli olarak halka duyurulmaktadır. Bu önerilerin gerçekleştirilmesine gibi sonuçlar getireceği konusunda ise bugünkü düzenin sürmesinden yana olanların dışında eleştiriler görülmektedir. CHP'nin devlet müdahalesi, örgütlenme, Kooperatifler Bankası gibi konularda öne sürmüş olduğu görüşleri tartışmak ve daha tutarlı olanları önermek, sosyalistler için kaçınılmaz bir görevdir. Bu görevin gerçekleştirilmesi, kırsal alanda sürdürülen siyasal uğraşın tutarlılığını sağlayacağı gibi, köylülerimizin bilinçlenme hızına katkıda da bulunacaktır. Köylülük, kendi sorunlarını çözemeyen çok örnek görmüştür. Kendi sorunlarıyla ilgili doğru yaklaşımlara kesinlikle duyarlı davranmaktadır. Ülkemizde kooperatifçilik konusunda son yıllarda görülen gelişmelerin CHP için sosyal demokrat bir tabanın oluşmasıyla noktalanacağına inanmamak gerekir. Siyasal hareketlilik, köylülerimizin devrimci bir çizgide birleşmeleri ve ileri atılımlar için kendi işlevlerini üstlenmeleriyle sonuçlanmaktadır. Gerçekti, bugün burjuvalar, sözü edilen gelişmeye engel olma uğraşını içindedirler.

Yukarıda kooperatifçilikten söz edilirken, soruna sürekli tarımsal kooperatifler açısından bakılmıştır. Kent kesiminin kooperatifçilik sorunları da kırsal alandakiler kadar önemlidir. Özellikle tüketim kooperatifçiliği konusunda işçi sınıfının yapacağı girişimlerin taşıdığı ağırlık hiçbir zaman unutulmamalıdır. Ancak, bugün siyasal alanda tartışılan kooperatifçilik konusu daha çok tarımsal kooperatiflerle ilgilidir ve köylülüğün bugünkü durumu bizlerin de bu konuda özellikle eğilmemizi gerektirmektedir.

Geçerli üretim ilişkileri üzerinde yükselen toplumsal kurumların tümünün oluşturduğu yapı içinde yer alan kooperatiflerin biçimi, işlevleri, işleyişleri ve en önemlisi bu işleyişten yararlanan sınıf ve tabakaların nitelikleri bir bir ortaya konulmalıdır. Tarihsel gelişim ve bugün varılan nokta, alınacak dersler ve ne yapmalı sorusunun karşılıkları ancak böyle doğruluğunda ortaya çıkacaktır. Bu yolla da, bugün halka sunulmakta olan yanlış görüşlerin yanlış çözümlenmeleri getirdiği gerçeğinin daha kolay anlaşılması sağlanabilecektir.

Sovyet yardımı üzerine

Geçtiğimiz hafta Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında bir kredi anlaşması imzalandı. Cepheciler buna ilişkin haberleri, özenle kamuoyunun dikkatinden kaçırmaya çalıştılar. Konuyla ilgili açıklama Dışişleri Bakanlığınca akşamın geç saatlerinde yapıldı. Amaç, haberin gazete ve haber bültenlerinde geniş yer almasını engellemektir. Cepheciler, olansını elverdiği ölçüde haberin yayılmasını önlemek istediler. Ancak, anlaşmanın açıklanması da bir zorunluluktur. Kendilerince en uygun zamanı seçerek bu zorunluluğu yerine getirdiler.

ANLAŞMANIN KAPSAMI

Taraflarca parafe edilen anlaşma, çeşitli projeler için Türkiye'ye 500 milyon dolarlık kredi verilmesini öngörüyor. Söz konusu projeler, İskenderun Demir-Çelik Tesisi üretim kapasitesinin 4 milyon tona çıkarılmasını, Seydişehir Alüminyum Kuruluşlarının genişletilmesini, Çanakkale'nin Çan ve Bursa'nın Orhanlı ilçelerinde 400 biner kilovatlık linyit santrallerinin kurulmasını içeriyor.

Ayrıca, Türkiye Elektrik Kurumunun buhar ve su türbinleri, jeneratör, alternatör gibi proje önerilerine, Sovyetler Birliği'nin ilgi duyduğu da verilen haberler arasında. Bu konuda uzmanlar düzeyinde çalışmalar yapılacak. Bu projelerin mali tutarı ise 51,5 milyon dolar.

Sovyetler Birliği, söz konusu yatırımlar için gerekli makine, malzeme ve teçhizatı sağlayacak. Açılan kredinin vadesi 10-12 yıl, Faiz oranı yüzde 3-4 dolayında olacak. Sovyet-

ler Birliği, açtığı kredinin tarım ürünleri ile, Seydişehir Alüminyum kuruluşunda üretilen mamullerle ve çeşitli sanayi ürünleriyle ödenmesini istiyor. Bunların ötesinde bir koşul yok.

ANLAŞMANIN ÖZELLİKLERİ

Söz konusu anlaşma, devletten devlete verilen bir kredi özelliği taşıyor. Buçeyit kredilerin, emperyalist ülkelerin, az gelişmiş ülkelere sağladıkları kredilerden önemli farklılıkları var. Emperyalist ülkeler olanaklarını çoğunlukla sermaye sınıfına yönelmeyi uygun görüyorlar. Emperyalist ülkeden, Türkiye'deki sermaye sınıfına koşullu kredi olanakları sağlanıyor. Ayrıca, kredinin ödenmesi konusunda devlet, teminat da veriyor. Emperyalizmin amacı, ekonomik ve politik bağımlılık sağlamak, kendine bağımlı işbirlikçi burjuvazi yaratarak ve destekleyerek dünya üzerindeki egemenliğini sürdürmek. Sosyalist ülkelerin verdiği krediler, nitelik ve amaç açısından emperyalist ülkelerin verdiği kredilerden tamamen farklı.

Sovyetler Birliği'nden sağlanan kredinin önemli bir özelliği de, üretici güçleri geliştirmeye yönelik olması. Demir-Çelik yatırımları ağır sanayinin temelini oluşturur. Yan sanayilerin doğmasına neden olur. Bu tür yatırımlar, işçi sınıfının nitelik ve nicelik yönünden gelişmesine doğrudan katkıda bulunur.

Alınacak kredinin geri ödeme koşulları da son derece önemli. Türkiye'nin ihracatında bir tıkanma var.

Geçen yıla göre 1975 sanayi ürünleri ihracatı % 27 daha az. Tarım ürünleri ihracatında da önemli sorunlar var. Genel olarak ihracat azalıyor. Bunun yanında, döviz sıkıntısının başladığı ve giderek arttığı da bir gerçek. Bu koşullar altında kredinin tarım ve sanayi ürünleri ihracıyla ödenmesinin sağlayacağı kolaylıklar açıkça görülüyor. Sovyet kredisi yalnız üretici güçlerin gelişmesine katkıda bulunmakla kalmıyor. Türkiye'nin ihracat sorununun çözülmesinde yardımcı oluyor.

Öte yanda, anlaşma uyarınca kurulacak elektrik santralleri ham madde yoluyla dışa bağımlı olmayacak. Emperyalist ülkeler, Türkiye'yi kendilerine daha da bağımlı kılmak için ülkede ham maddesi petrole dayalı elektrik santralleri kururdular. Daha da kurulmasını istiyorlar. Linyitle çalışacak Elbistan elektrik santrali projesinin finansmanına katılacak Dünya Bankası'nın, söz konusu krediyi bilinen nedenlerle geciktirmesi de hatırlanırsa iki dünya sisteminin verdiği krediler arasındaki farkı kavramak daha da kolaylaşır. Elbistan projesi gecikeceğe benzer. Bu açıdan, Sovyet kredisiyle yapılacak iki yeni elektrik santrali, emperyalizmin finansane edeceği Elbistan projesinin geçikmesinden doğacak enerji açığını belirli ölçülerde de olsa kapayabilir.

ANTİ-KOMÜNİZM VE SOVYET KREDİSİ

Birleşik sermaye cephesi, komünizme karşı kuruldu. Komünizme kar-

şıtığın yaygarası, kuruluş sırasında günlerce sürdü, halen de sürüyor. Sermaye sınıfının sömürsü, anti komünist propagandayla maskelenmek ve sürdürülmek isteniyor. İşte bu ortamda, Sovyet yardımı cephecilerce kedi pisliğini örtercesine geçiştirilmek isteniyor. Gerçekte, sağlanan koşullarla, alınan kredinin utamlıca ya da gizlenecek bir yönü yok. Ama MC bir taraftan "Kahrolsun komünizm!" diye bas bas bağırırken Sovyetler Birliği'nden kredi almayı "onuruna" yediremiyor.

Cepheciler, muhakkak ki Amerikan kredisini Sovyet kredisine tercih ederlerdi. Ne var ki güvendikleri dağlara karlar yağdı. Erbakan'ın müslümanlığı da Saudi Arabistan'dan yardım almaya yetmedi. Cepheciler dış ilişkilerde giderek bir yalnızlığın içine düşüyorlar. Kısa dönemli çıkarları için yatırım yapmaları gerek. Ama finansman sıkıntısı içindeler. Cankurtaran simidi gibi Sovyet kredisine sarılmalarının gerçek nedeni bu. Ancak uzun dönemde bu tür kredilerin getirebileceklerinin farkında değiller.

SOVYET KREDİSİNİN DÜŞÜNDÜRÜMLERİ

Sovyet kredisinin getirecekleri konusu belki çok açık değil. Sovyetler Birliği'nin bu tür kredilerinin anlamını kavramada genellikle güçlük çekiliyor. Yüzeyle bir yaklaşım, gerici bir iktidara yapılan yardım gibi görünen bu kredi anlaşmalarının gerçek anlamını belirlemek gerekiyor. Pratiğin getirdiklerine bakmak bu soruna bir yanıt verebilir.

Sovyetler Birliği Türkiye'ye ilk kez yardımda bulunmuyor. Türkiye'nin Kurtuluş Savaşına Sovyetlerin katkısı, burjuvazinin tüm gizleme çabalarına rağmen artık herkesçe biliniyor. Savaş sonrası dönemlerde de Sovyet kredileri devam etti ve Türkiye'nin en önemli sanayi tesisleri bu kredilerle kuruldu. Sovyetler Birliği 1971 öncesi Demirel Hükümetlerine de kredi yardımında bulundu, İskenderun Demir-Çelik, Seydişehir Alüminyum Tesisi Sovyetler Birliği kredileriyle gerçekleştirildi.

İskenderun'a kurulan bir demir çelik fabrikasının yörede doğurduğu somut sonuçları görmek gerek. Onbinlere varan işçi sınıfı yoğunlaşması; sınıfsal hareketlilik; kırsal yörelerin pasifizmenden, işçi sınıfının dinamizmine ulaşma; işçi sınıfının objektif varlığına katkı. İşte somut sonuçlar.

Seydişehir Alüminyum Tesisi'nin işletmeye açılmasıyla ortaya çıkanlar da İskenderun'dan farklı değil. Konya gibi kırsal bir yörede, tutuculuğuyla ün salmış bir ilde, yoğunlaşan işçi sınıfı, tümüyle DİSK'e katılıyor. İlerici demokratik kitle örgütleri, Konya'dan önce onun ilçesi Seydişehir'de öncelikle kuruluyor ve gelişiyor.

Bağta Sovyetler Birliği olmak üzere bütün sosyalist ülkelerin verdikleri krediler, işte bu önemli yönleri ile emperyalizmin sözde kredilerinden ayrılıyor. İlericiler ve sosyalistler, Türkiye işçi sınıfının gelişmesine katkıda bulunan ve Türkiye'nin emperyalizme olan bağımlılığını azaltmaya yönelik bu tür kredilere karşı değildirlir.

• CEPHE-i MİLLİ •

İŞÇİ KIDEM TAZMİNATLARI ÜSTÜNE OYUN

ÖZCAN KESGEC

Bugünlerde herkes soruyor. Nolacak bu kıdem tazminatı sorunu? Bu soruyu soranların büyük bir çoğunluğu soruna salt 30 günlük süre açısından bakıyor. Kıdem tazminatı her yıl 30 güne çıkacak mı, çıkmayacak mı?

Sermaye memnun bu sorulardan. İşçilerin bu süre oyununu eli ilgilendirmeleri işine geliyor. Böylece asıl yapmak istediklerinin görünmemesinin sağlandığını biliyor. Ve adım adım ilerliyor tezgahladığı oyunun sonuna doğru.

Kıdem tazminatı sorununun salt süre yanı sıra pek önemli değil olsa. Bugün sendikası ve sendikalaşmamış işçiler dışında kalanlar, hemen bütünü ile bu 30 günlük süreye ulaşmış, bazı işkollarında busüenin çok çok üstünde süreler elde etmişlerdir. Her yıl için 40-50-60 günlük kıdem tazminatı sürelerinin toplu-ış sözleşmelerine girdiği örnekler azımsanmayacak sayılara varmıştır.

Sermaye cephesinin kıdem tazminatı konusunda belirlenmiş ve uygulamaya koymak istediği görüşleri açısından tezgahladığı oyun, iki yönü ile işçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın çıkarlarına aykırıdır.

Bunlardan birincisi, kıdem tazminatlarına ilişkin fon tesisi konusudur. Millet Meclisi komisyonlarında sermaye cephesinin oyunları ile kabul edilen tasarıya göre "işçilerin emeklilik ölüm vb. gibi ayrılmalarında kıdem tazminatı % 50 hissesi devlete ait olacak olan bir fondan ödenecektir."

Bunun, işçi sınıfımız ve emekçi halkımız açısından ne anlama geldiğini belirgin bir biçimde ortaya koymak için, pratikten örnek vermek yeterlidir.

Yasa'ya göre, işçiler kıdem tazminatı almaya hak kazanarak işten ayrıldıkları takdirde almakta oldukları en son brüt ücretleri tutarında her yıl için 30 günlük kıdem tazminatı olacaktı. Basit bir örnek ile, 1970 yılında işe giren ve o yılki ücreti 1000 TL olan bir işçi, 1971 yılında 1500, 1972 yılında 2000, 1973 yılında 2500, 1974 yılında 3000 ve 1975 yılında 3500 TL ücret alıyor olsun. Bu işçinin, örneğin, 1975 yılında kıdem tazminatı almaya hak

kazanarak işten ayrılması halinde, bu işçiyi işveren her yıl için en son aldığı ücret hesabiyle 3500x5= 17.500 TL kıdem tazminatı ödenecektir.

Bu tazminatların % 50 hissesinin devlete ait olan fondan ödenecek başlanması halinde ise işveren, bu fona işçinin her yılki ücretini yatıracağı Yani, 1970'de 1000 TL, 1971'de 1500 TL... yatırılacaktır. Halbuki işçi, kıdem tazminatı alırken 1970 yılı için de 3500 TL almak durumundadır.

Bu durumda yukarıdaki örneğimize göre işveren fona 13.500 TL yatıracak, fan ise işçiyi 17.500 TL ödemiş olacaktır. Aradaki 4 bin liralık fark fondan karşılanacaktır. Bunun fondan karşılanması demek işçi ve emekçi halkımızdan alınması demek olacaktır. Bir başka ifade ile işçiyi veren kıdem tazminatı daha ödenmeden işçiden geri alınmış olacaktır. Bu fonun devlet eli ile işveren için bir finansman fonu olması da ayrıca işincabası, sermayeye ekstra prim olacaktır.

İkincisine gelince. İşçiler böyle diledikleri gibi son maaşları ne olursa olsun her yıl için 30 günlük ücretleri tutarında kıdem tazminatı alamayacaklardır. Zira tasarı, kıdem tazminatı tutarının aylık üst sınırının, yürürlükteki asgari ücret tutarının 7,5 katından fazla alamayacağını da getirmektedir. Bu tazminatların 12 aylık tutarından fazlasından da vergi kesilmesine devam olunacaktır.

Bütün bunlara rağmen, sonra ortaya çıkacak ve "kıdem tazminatının her yıl için süresini 30 güne çıkarttık" diye de ges ges gerinilecek ve işçi sınıfının çıkarlarının düşünülmediği ve savunulduğu utanmazlığı pervazsızca yapılabilecektir.

"İşçi'den yanayım, işçi sınıfının temsilcisi, örgütüyüm" diyen sözde işçi sınıfından yono, aslında sermaye yalakçısı olanlar da buna alkış tutacaklardır.

Fakat işçi sınıfının gerçek devrimci örgütleri bu dalmayı yutmayacak, dün olduğu gibi bugün de yarın da bunun demokratik uğraşını vereceklerdir.

Muhbir rektör: Dođramacı

"Sayın muhbir vatandaşlar" arasında her sınıf ve tabakadan insanlar vardı. Çocuklarını ihbar eden ana-babalar, meslektaşlarını ihbar eden memurlar, profesörlerini ihbar eden doçentler, daha neler neler.

İlerici, devrimci bilim adamlarına yöneltilen baskıların en yoğun olduğu yerlerden birisi de Hacettepe Üni versitesi idi. Bu üni versitede 12 Mart'tan hemen sonra neler olup bittiğini ve bu uygulamaların günümüzde hangi biçim ve yöntemlerle sürdürüldüğünü gelecek sayılarımızda ayrıntılı olarak yazacağız. Bu sayımızda Hacettepe Üniversitesi sabık rektörü İhsan Doğramacı'nın muhbirliğinin küçük bir örneğini vermek le yetiniyoruz. Olay şöyle:

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu öğrencileri 5 Şubat 1975 tarihinde dersleri boykot ederler. Boykot örnek bir dayanışma içinde sürüp gitmektedir. Çiftliğinde er pes perdeden de olsa çatlak bir sesin çıkmasına, hiç tahammülü olmayan rektör Doğramacı, Pediatri bölümünün üst katındaki özel ve gizli daireesinde boykotu kıranın çarelerini arar ve bulur: rastgele bir kaç öğrenciyi boykot teşvikçiliği suçlamasıyla sıkıyönetime ih-

bar edecektir. Akıllı rektörün düşüncesine göre, bu öğrenciler tutuklanınca boykot çözülecektir.

Rektör Doğramacı, aşağıdaki 11 Şubat 1975 tarihli ve 010/394 sayılı ihbar mektubunu yazar ve Emniyet Müdürlüğüne gönderir:

Emniyet Müdürlüğüne-Ankara Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu öğrencileri varit olmayan gerçeklere veya islofi mümkün görülmeyen gerçeklere dayanılarak bir haftadan beri derslere girmedikleri malumunuzdur. Edindiğimiz bilgiye göre öğrencilerin çoğunluğu derse girmek istedikleri halde az bir grup bunu engellemekte ve böylece derse girme hürriyetlerini kısıtlamaktadır. Bunların ekli listede adları yazılıdır. Hürriyetin kısıtlanmaması için gereğini rica ederim. Saygılarımla (İmza) Prof. Dr. İhsan Doğramacı, Rektör.

Amaçlanan şey dilbilgisi ve mantık kurallarına uygun yazı yazmak değil de muhbirlik olunca, bazuk ve düşük cümleler, "varit olmayan gerçekler" gibi inciler hoşgörülebilir.

Emniyet Müdürlüğü konuyu Sıkıyönetim Komutanlığına havale eder. "Hürriyetleri kısıtlanıyor" öğrencilerin a-

leyhinde ne gibi somut kanıtlar olduğunu soran Sıkıyönetim Komutanlığının 17 Şubat tarihli yazısına cevap olarak rektör Doğramacı'nın 28 Şubat tarih ve 010/6876 sayılı yazısında bu öğrenciler hakkında "herhangi bir tank ve delil tesbiti mümkün olmamıştır" deniyor. Öğrencilerini ihbar eden rektörler bümlemekte çok görüldü ama, böylesi görülmeydi. Anlaşılan Doğramacı, muhbirlik görevini pir aşkına yapıyor. Öğrencileri ihbar edeceksin, sonra da hiç delil ve tank olmadığını söyleyeceksin. Pes doğrusu.

Sıkıyönetim Mahkemesi de bu tutarsızlığın farkına varıyor ve 5 Haziran tarihli gerekçeli hükmünde rektörün yazdığı "yazılar arasında tutarsızlık açıkça ortaya çıkmış bulunmaktadır" diyor ve öğrencilerin beraatine oy birliği ile karar veriyor.

İşte, Hacettepe Üniversitesi'ni yıllar boyu babasının çiftliği gibi "yöneten" rektör Doğramacı'nın gerçek yüzü. İşte, Üniversitelerarası Kurul'un etkili ve yetkili başkanı Doğramacı'nın gerçek kişiliği. İşte, Beytepe tesislerinin açılış töreninde Cumhurbaşkanı Korkutürk'ün övüp göklere çıkardığı Doğramacı.

REFERANDUM'A ÇEKİLMEK İSTENİLEN SET

YARGITAY: GERİYE DOĞRU BİR KARAR

Toplu iş sözleşmesi, grev ve lakavı yasasında yer alan hükümlerden, yetkiye ilişkin olanlarının ipliği pazara çıkardığından beri gündeme gelen referandum, yasa hükmü haline getirilememiş olmasına rağmen, uygulamada geçerlilik kazanmıştır.

İşçilerin özgür irade beyanları ile sendika seçme özgürlüğünün mahkeme kararları ile kullanılır olması son altı ayda 50 bin işçinin sari bebelere kadar ekonomik-demokratik mücadelelerini devrimci sendikalar tarafından vermelerini sağlamıştı. Bundan böyle sari bebelere bir işyerinde hiç üyesi olmaması ya da çoğunluğun başka sendikada üye olması halinde, bilinen yöntemlerle toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi almaları pek kolay olmayacak, hatta imkansız hale gelecekti. Bu durum belirli çevreleri tedirgin etti. Yargıtay 9 ncü Hukuk Dairesinin bir kararı bu tedirgin çevrelerin yüreklerine su serperken, işçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesini belirli ölçüde yavaşlatmaya benzer.

Yargıtay 9 ncü Hukuk Dairesi'nin 20 Mayıs 1975 gün ve esas no:975/8046, karar no: 975/31146 sayılı kararı hukuk usulü ve yetki yönünden, mevcut sınırları aşıcı, geriye doğru götürmede zorlayıcı olarak ele alınır irdelenmelidir.

Bu kararda, taraf sendikalarından birinin istememesi halinde iş mahkemelerinin referandumla karar veremeyeceği belirtilmektedir. Bu, özünde sari bebelere verilmiş bir pirimdir.

Yürürlükteki yasalar, bir işyerinde hangi sendikadan yetkili olacağına ilişkin son sözü iş mahkemelerine bırakmıştır. Mahkemelerin belgelerle karar vermesi gerekmektedir. Belgeler içinden çıkılmaz bir görünüm arz eden ne yapılıacaktır?

İşin bu noktada yargıçlar, Türk Medeni yasasının 1'nci maddesinin 1'nci fıkrasının 2'nci cümlesindeki" ... hakkında kanunî bir hüküm bulunmayan meselede hakim örf ve adete göre, örf ve adet dahi yoksa kendisi vazı kanun olsa idi bu meseleye dair nasıl bir kaide vazedecek ise ana hükmeder." hükmüne dayanarak, devrimci sendikaların istemi doğrultusunda işyerinde çalışan işçilerin iradelerine başvurmuşlardır. İşçiler gizli ay ile seçtikleri sendikayı belirlemişler, açık sayım ile durum saptanmış ve tercih edilen sendikaya o işyerinde sözleşme yapma yetkisi verilmiş olmuştur. Bu karar mahkeme kararı olarak kesinlik kazanıyordu.

Yargıtay, kesin karar verme yetkisi verilmiş konuda iş mahkemelerinin temyiz edilemez olan kararının temyiz edilmesi karşısında konuyu inceleyerek bozma kararı almıştır. Bu hukuk usulüne aykırıdır. Aynı zamanda iş mahkemelerinin yetkisine de müdahaledir. Şimdi iş mahkemeleri kendi görev sınırları içerisinde karar vermede, Yargıtay'ın bu kararını Demokles'in kılıcı gibi enselerinde hissedeceklerdir.

Referandum işçilerin kendi sendikalarını seçme özgürlüğüdür. Sınıf mücadelesi sırasında kesin bir hak olarak belirmiştir. Ve işçilerin mücadelesiyle hak olarak kazanılacaktır. Bunda kimsenin şüphesi olmasın.

Amerika Kore'de yeni bir savaşa hazırlanıyor.

Park Rejiminin Arkasındaki Güçlerden
Biri: HYUNDAI Tekelinin Sahibi
CHUNG JU YUNG ve KARISI

Amerika Birleşik Devletleri Kore'de yeni bir savaş hazırlığı için dedir. Bu gerçeği saklamak için dünya basın organları Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne karşı yoğun bir karşı propaganda kampanyası içinde. Olayların arkası biraz değiştiği zaman gerçek savaş kışkırtıcısının Amerika ve Güney Kore'deki faşist rejimden başkası olmadığını hemen anlaşılacaktır.

Bunun önemli bir kanıtı, önceki hafta sonunda ortaya çıktı: ABD ve Güney Kore, 1950 anlaşması uyarınca Güney Kore'de kurulan Birleşmiş Milletler Komutanlığının kaldırılarak ABD ile Güney Kore arasında ortak bir komutanlık kurulması için Birleşmiş Milletler nezdinde girişimde bulundular. Bunun nedeni basittir: Güney Kore'de, eşine ancak kendi dengi Amerikan uçularında raslanabilecek bir diktatörlük yürürlüktedir. Bu durumda Demokratik Kore'nin, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda, BM Komutanlığına 1950 anlaşması uyarınca düşen görevlerini yerine getirmesini istemesi ve bunu benimsetmesi doğaldır. Böylece Güney Kore üzerindeki diplomatik baskılar artacak ve Park rejimi, iki Kore'nin birleştirilmesi doğrultusunda uluslararası bir çözüm önerisiyle karşılaşılabilecektir. Bu takdirde Amerika, Güney Kore'deki askeri varlığını azaltmak zorunda kalacaktır. Bunu engellemek için

Park'ın ülke içinde bazı göstermelik yumuşama tedbirleri de alabileceği gözlemciler tarafından bildiriliyor. Bütün bunların anlamı, Güney Kore rejiminin, iki Kore arasındaki gerginliğin azalmasını her yola başvurarak engelleyeceğidir.

AMERİKAN PARMAĞI

Bu arada Newsweek dergisininin 30 Haziran tarihli sayısında yer alan bir haber, Amerika'nın Kore bunalımındaki rolünü ele vermektedir. Söz konusu haberde, Amerikan Ulusal Güvenlik Konseyi'nin Kore politikasını gözden geçirdiği ve Kore yarımadasında gerginliği yumuşatmak için uzun dönemli yöntemler aradığı bildirilmektedir. Bu yöntemlerin arasında Amerika'nın Güney Kore'ye baskı yaparak Park'ın tutumunu yumu-

Güney Kore'de Papazlar Bile Baskı Altında

şatması dayer alıyor. Böylece ABD'nin bugüne kadarki politikasıyla bölgedeki gerginliği yumuşatacak olanaklara sahip bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Gerçekte sorun, Güney Kore'deki dikta rejiminin ne kadar destekleneneceğidir. Güney Kore'deki Park rejimi, bölgede Amerikan emperyalizminin jandarmalığını yapmakta, bunun karşılığında Amerika'nın ve CIA'nın desteğini sağlamaktadır.

Amerika Park rejimine sağlayacağı desteğin ölçüsünde kararsızdır. Ne var ki, Vietnam ve Kamboçya'dan, saygınlığı sıfıra inerek çekilmek zorunda kalan ABD, Güney Kore'yi bugün desteklemeye "İlayır" diymemektedir.

Şahinlerin baskın çıkmasının nedenlerinin başında, Amerika'nın müttefikleri karşısında "sıkışmış" olması gerçeği geliyor. Japonya, Asya'da Amerikan etkisinin zayıflamasından sonra açık bir telaş içine düşmüştür. Japonya ve Amerika'nın diğer müttefikleri, ABD'yi, kabuğuna çekilmekle, kendi ülkelerindeki siyasi dengiyi solum- lehine bozacağına ikna etmeye çalışmaktadırlar. Amerika bu uyarı karşısında direnememektedir. Bir yandan taahhütlerini azaltmaya çalışan Amerika, öte yandan da, kendisinin ve emperyalist sistemdeki müttefiklerinin gittikçe tehlikeye giren çıkarlarını korumak için jandarmalığını sürdürmek zorundadır. Kissinger'in sözleri Amerika-

Ortadoğu , Kıbrıs

Kıbrıs'ta Makarios Hükümeti son aylarda Orta Doğu'daki Arap ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmekte ve Kıbrıs konusunda Arap ülkeleriyle güçbirliğine gitmektedir. Arap ülkeleri ve Filistin Kurtuluş Örgütü de, Kıbrıs'taki Makarios hükümetini desteklediklerini ve Ada'nın bir bölümünün Türk kuvvetlerinin işgali altında olmasının karşı çıktıklarını belirtiyorlar. Türkiye'deki egemen çevreler bütün bu gelişmeleri anlayamadıkları için ortaya çıkan yeni durumu bir türlü değerlendiremiyorlar.

Makarios, geçtiğimiz ay içinde Mısır, Suriye, Irak ve Libya'ya resmi ziyaretler yaptı ve bu arada FKÖ lideri Yaser Arafat'la da görüştü. Arafat bu sırada verdiği bir demeçte Türkiye için çok sert bir dil kullandı ve şunları söyledi:

"Eğer Kıbrıs bloksuz bir ülke olaktan çıkar ve bize karşı bir saldırı üssü haline gelirse o zaman elimizdeki bütün olanaklarla buna tepki göstereceğiz. CIA ve NATO'nun emperyalist güçleri Kıbrıs'ı Arap dünyasına ve özellikle Filistin halkına karşı bir saldırı üssü haline getirmek

istiyorlar. Bu şeytanca amaçlarını gerçekleştirmek için İsrail siyonistleri ile genişleme politikası taraftarı Türkleri kullanmaktadırlar. Türkiye, BM kararına saygı göstermeyen tutumuyla, Türk, Rum tüm Kıbrıs halkını keşmekeş ve felakete sürüklemektedir."

Bu sözler Arap ülkelerinin Kıbrıs bunalımından duydukları endişeyi ve emperyalizmin oyunları karşısındaki uyanıklıklarını açıkça dile getiren sözlerdir. Arap liderlerinin bu tutumunu anlamak hiç de zor değildir. Bu tutum, Orta Doğu'daki Arap halklarının çıkarlarına ve Türkiye'nin politikası üzerinde edinilen izlenime dayalıdır.

Bir kere şu bilinmelidir ki Arap ülkeleri Kıbrıs'ın bir Yunan adası haline gelmesine de aynı derecede karşıdır. Bu nedenle, Sampson darbesine kesin olarak karşı çıkmışlar ve Kıbrıs'ın bağımsızlığını korumak gerekçesiyle başlatılan birinci Kıbrıs çıkartmasını desteklemişlerdir. Dolayısıyla Arap ülkelerinin bugünkü tutumu bir bağımsızlık açıklanamaz.

Gerçekte durum şudur: Arap

ülkeleri Kıbrıs'ı bağımsız ve bloklar dışında bir ülke olarak görmek istemektedirler. Bir NATO üyesi olan Türkiye'nin, Kıbrıs'ta askeri kuvvet bulundurmasını Kıbrıs'ın bağımsızlığı ve İsrail saldırılarına karşı mücadele eden Arap halklarının güvenliği için bir tehlike olarak görmektedirler. Bu yüzden de, Kıbrıs'ın askersizleştirilmesi doğrultusunda Makarios'u desteklemektedirler.

Arap halkları, sadece İsrail saldırılarına karşı değil, İsrail'in arkasındaki Amerikan emperyalizmine karşı da savaşmaktadırlar. Bu nedenle de, Doğu Akdeniz'de ve Orta Doğu'da güçler dengesini NATO lehine çevirecek bir duruma kesinlikle karşıdırlar.

Kıbrıs'ın bağımsız bir devlet olması ve bloklar dışında bir politika izlemesi, Akdeniz'in güvenliği ve Orta Doğu halklarının anti-emperyalist mücadelesi için büyük bir güvencedir. Arap halklarının Makarios'tan istediği bu bloksuz politikanın sürdürülmesidir. Yoksa, Makarios'tan parlak vaatler beklemiyorlar. Kıbrıs, Arap halklarına maddi bir yardım yapabilecek bir ülke değildir. Birleşmiş

Milletler'de de herkes gibi yalnız bir oyu vardır. Fakat onların istediği, çok daha önemli bir şeydir: etkin, sözlerden ibaret olmayan, antiemperyalist bir politika. İşte Arap dünyası Türkiye'de bunu bulamamaktadır.

Türkiye bir NATO üyesidir. Türkiye'nin NATO üyesi olmasının Orta Doğu'da antiemperyalist mücadeleyi sındırma, Amerika için bir sıçrama tahtası olmasından başka bir anlamı yoktur. Türkiye, Amerikan üsleri ile donatılmıştır. İkili anlaşmalarla kurulan bu üsler, İsrail saldırılarına karşı mücadele eden Arap halklarına da çevrilidir. Yine Türkiye CENTO üyesidir. Orta Doğu'da Amerikan etkisini tehlikeye sokacak her türlü hareket karşısında, Türkiye'nin askeri gücünün Arap halklarına karşı düzenlenecek bir kompo içine sokulması her zaman mümkündür.

Bütün bunların yanı sıra, Türkiye'de, NATO ve CENTO'nun kılın dokunulmamasına kendisinde fazla önem veren, karşılaştığı her türlü şantaşa rağmen ikili anlaşmaları koruyacağını ve NATO "savunması"nın zayıflatılmasından kaçacağını açık açık söyleyen ve bunu "sadakat" gös-

Park Chung Lee Ateşle Oynuyor.

nın durumunu aydınlatmaktadır! "Kore yarımadasında barışı (!) ve güvenliği korumaya kararlıyız, çünküburası Japonya ve tüm Asya için hayati önem taşımaktadır."

NÜKLEER TEHDİT

Savunma Bakanı Schlesinger de, bir savaş halinde, Güney Kore'yi sadece savunmakla yetinmeyebeklerini açıkça söylemiştir. Schlesinger, Vietnam'dan ders çıkararak şöyle diyor: "Vietnam savaşının verdiği derslerden biri, sadece karşı tarafın ilerlemelerine karşı koymaktan çok, karşı tarafın esas gücünü ele geçirmenin zorunlu olduğudur." Amerika, ne Vietnam'da ne de Kamboçya'da, hiçbir zaman sadece gericileri "savunmak"la kalmamıştır. Schlesinger'in bu sözleri, ABD'nin Kore'de ne hesaplar peşinde olduğunu göstermektedir. Nihayet, bu hesaplar, yine Schlesinger'in Kore'de Amerika'nın taktik nükleer silahlara sahip olduğunu ve bunları kullanabileceğini açıklamasıyla açığa çıkmıştır.

Demokratik Kore'yi suçlamakla gerginliği arttıran Amerikalılar, önceki hafta Güney Kore'de ortak 183 bin kişilik bir orduya yoğun askeri manevralar yaptırmışlardır.

DİKTANIN ÇİRPİNMALARI

Amerikan Kongresindeki Ford aleyhtarı temsilciler de, Kore'ye yapılacak bir müdahale konusunda ses çıkaramamaktadırlar. Kore'nin Amerika için hayati önem bir yana, Ko-

re'nin diğer dominolara göre daha güçlü bir ülke olması, bu tutumu etkilemektedir.

Ancak Park rejimi hiç de rahat değildir. Ülkedeki hızlı ekonomik büyüme, büyük bir dışa bağımlılık (Amerika'ya ve Japonya'ya) pahasına gerçekleşmiştir. Dış yardımlarla yaşayan ekonominin ödemeler dengesi fecidir. Enflasyon oranı yüzde 40'a ulaşmıştır. Üç yıl önce kıl payı oy farkıyla Devlet Başkanı seçilen Park Chung Hee, derhal sıkıyönetim ilan etmiş ve Anayasa değişiklikleri ile diktatörlüğünü kurmuştur. CIA tipinde ve yine aynı adı taşıyan (KCIA) bir merkezî haber alma örgütü ülkeyi kıırıp geçirmektedir.

Bu yüzden son bir yıl içinde ülkede muhalefet genişlemiştir. Ekonomik bunalımın etkisiyle işçi sınıfının protesto eylemlerinin başlaması ve giderek artması, bu muhalefetin genişlemesinde önemli bir etken olmuştur. Gözlemler bu yıl içinde ülkede önemli değişiklikler beklemektedirler.

İşte budurum, Park'ı, Demokratik Kore ile bir savaş ortamını kıskırtmaya yönelmektedir. Ancak yeni bir savaş sayesinde Sam Amca'sına kendisine daha sıkı bağlayabileceğini ve diktatörlüğünü sürdürebileceğini düşünmektedir.

Kukla diktatörlüğün kullandığı silahların geri tepeceğine kuşku yoktur. Kumarı ileri götürürse Tiyol'lerin, Lon Nol'lerin kaderi onu beklemektedir.

TEKELLER GANDİ'YE KARŞI

Başbakan İ. Gandi'nin milletvekilliğinin iptal edilmesiyle bağlayan olayların gerisinde, gerici güçlerin ülkedeki ilerici hükümeti devirme, yıkmaya ve ilerici reformları durdurma çabaları yatmaktadır. Hükümetin aldığı tedbirler karşısında bütün kapitalist dünyada başlatılan yıpratıcı kampanya da bunu göstermektedir.

Yüksek Mahkeme, öteden beri hükümet uygulamalarına karşı engeller çıkarmakla uğraşmaktadır. Örneğin 1970'de Yüksek Mahkeme 14 özel bankanın devletleştirilmesi kararını bozmuştur.

Büyük parlamento çoğunluğuna dayanan hükümeti İttibardan düşürmeye ve iş yapamaz hale getirmeye çalışan mihrakların gerisinde büyük toprak sahipleri ve kapitalist tekeller vardır. Özellikle, hükümetin reform uygulamalarıyla çıkarları tehlikeye düşen Gujerat eyaletindeki büyük toprak sahipleri, Gandi'ye karşı büyük bir kampanya yürütmektedirler. Top-

rak sahiplerinin bu hareketinin başkanı, M. Desai çekmektedir.

Sağcı parti ve gruplar, muhalefetlerini bir Halk Cephesi (!) içinde birleştirmişlerdir. Bunlar, Gandi'yi, "ülkeyi komünizme sürüklemekle" suçlamaktadırlar.

Bir başka ruhani lider, J. Narayana, ülke çapındaki muhalefeti birleştirmeye çalışmaktadır. Bu birleşme içinde, aşırı sağcı Hindu millîtanlar, büyük toprak sahipleri ve göçüst unsurlar yer almaktadır. Bütün bu unsurları birleştiren tek ortak nokta, Gandi'yi iktidardan uzaklaştırmaktır. Bu cephe'nin, bir yılcılık cephesi olmaktan başka bir özelliği yoktur.

Bunakarşılık, Kongre'nin dörtte üçü ve Hindistan Komünist Partisi, birleşen sağa karşı Gandi'yi desteklemektedir. Kongre ve Hindistan Komünist Partisi, "kitleleri, gericiğin kirli amaçların hüsrana uğratmaya" çağırılmışlardır.

İNDİRA GANDİ: TEKELLERİN VE BÜYÜK TOPRAK SAHİPLERİNİN BOY HEDEFİ

ve Türkiye

terisi sayan bir iktidar iş başındadır. Bu iktidar Orta Doğu'da Amerikan ağır merkezini başka ülkelere kaymasından büyük endişe duymaktadır. Bu hükümetin başı, Türkiye'yi, "gelişmiş Avrupa ile az gelişmişler kıtası Asya arasında bir köprü" olarak görmektedir.

Makarios'la Callud arasında yayınlanan ortak bildiri de, "taraf lar, Akdeniz bölgesindeki yabancı üslerin tasfiyesi ve Akdeniz'e giren bütün yabancı filoların çekilmesi konusunda mutabaktır" deniliyor. Bu üslerden önemli bir kısmı Türkiye toprakları üzerindedir ve Akdeniz'deki ABD filolarından bazıları, Türkiye ile Amerika arasındaki ikili anlaşmalar sayesinde burada bulunmaktadır.

Türkiye'nin Arap halklarının çıkarlarına aykırı olarak şimdiki kadar Amerika'ya ne güvenceler sağladığı bütün dünyaca bilinmektedir. Türkiye'nin Amerika için önemini anlatmak için Amerikan Temsilciler Meclisi'ne sunulan bir raporda, Boğazların ABD için Orta Doğu açısından çok önemli olduğu söylenmektedir, Türkiye-Amerika ilişkileri bozulursa ABD'nin Orta Doğu'daki askerî

etkisinin çok azalacağından dem vurulmaktadır. Orta Doğu'da "istikrar"ı sağlamak, İsrail'i desteklemek, Orta Doğu petrolünü devamlı sağlayabilmeyi güvence altına almak. İşte Türkiye'de MC iktidarı, Amerika'nın güvenini yine bu garantiler ile elde etmeyi umuyor.

Cephe hükümetinin Orta Doğu ülkesi diye bildiği ülkeler, İran'dan, Suudi Arabistan'dan, Kuveyt'ten, Arap Emirlikleri'nden ibarettir. Hükümet programında yer alan, Suriye ve Irak'la ilişkilerin geliştirileceği vaadi hasır altı edilmiştir. Nihayet, Türkiye Cumhurbaşkanı, "Orta Doğu'nun gerçek sahibi Türkiye ve İran'dır" diyebilmektedir. CENTO içinde Türkiye ile ittifak halinde olan İran'a Türkiye ile Yunanistan arasında arabuluculuk görevi verilerek istenmektedir.

Arap ülkeleri, Kıbrıs'ta BM kararlarına uyulmasını istemektedirler. Türkiye bu yönde bir girişimde bulunmuş değildir. Hatta MC sözcüleri, BM kararlarına açıkça karşı çıkmaktadırlar. Kıbrıs için BM'de alınan son kararda belirtilen Kıbrıs'ın "bağılantısızlığı" ilkesi, AP'li Kam-

ran İnan tarafından eleştirilmiştir.

Türkiye, son yıllarda Orta Doğu ülkeleriyle ilişkilerini "ucuz petrol" sağlama sorunundan öteye götürmemiştir. Arap ülkeleri, faşist militanları hergün bir hedefe saldıran, demokratik güçleri baskı altına alan bir iktidara karşı güven duymamaktadırlar.

Türkiye'nin Arap ülkelerinden destek bulamamasının, kötü diplomasi sonucu olmadığı da ortaya çıkmıştır. Makarios'un Arap ülkelerine geziye çıkmasıyla Kıbrıs'taki Türk hükümetinin Dişişleri Bakanı da benzer bir gezi yapmıştır. Acaba bu Bakan neden Türk görüşünü anlatamamıştır, Makarios Arapları "aldatmadan" (!) önce? Çünkü bu kişi, "bugün kontrolümüz altındaki yüzde 40'lık arazi tapulu arazimizdir" diyebilmektedir. Haksız olunca, Ada zenginliklerinin yüzde 70'ini içeren yüzde 40'lık bir arazi "tapulu malınız" dahil olsa, kimseye bir şey anlatamazsınız. İşte Makarios, Ada'daki bu durumu Filistin sorununa benzetmektedir.

Durum böyledir ve Türkiye'de "ilerici" geçinen bazı kalemler, Arap

halklarının bu tutumu karşısında Türkiye'nin Orta Doğu politikasını gözden geçirmesini istemektedirler. Örneğin Mehmet Barlas'ın "Günaydın"daki köşesinde yapmak istediği budur. Hem de bu "gözden geçirme", Türkiye'deki Amerikan üslerinin Arap ülkelerine karşı kullanılmasına izin verilmesi biçiminde olacaktır! Mehmet Barlas bunu ima etmektedir.

Eğer böyle bir şey kalkılırsa Türkiye artık dünyada sadece yalnızlığa gömülmekle kalmayacak, bütün doğal dostlarını da karşısına alacaktır. Yapılacak şey gerçekleri çarpıtarak Cephe'ye çanak tutmak değil, kullahları öne koyarak düşünmektir. Arap ülkelerinin tutumu bir kere daha göstermektedir ki, yurt çıkarlarımız açısından, en kısa zamanda Orta Doğu'daki emperyalist tertiplere karşı çıkan bir politikaya dönülmesi, Amerika ile aramızdaki ikili anlaşmaların yitirülükten kaldırılması, Arap ülkeleri ve FKÖ ile resmi düzeyde ilişkilerin geliştirilmesi ve Kıbrıs'ta BM kararları doğrultusunda bir politika izlenmesi zorunludur. Türkiye artık doğal dostlarının safında yerini almalıdır.

Republica "olayı"

Güney Doğu Asya yenilgisi ile Avrupa'ya bir başka önemle sarılan emperyalizm, Portekiz'deki demokratik ve ilerici kazanımlar sürecini her ne bahasına olursa olsun durdurma çabasıdır. Fransa'da sol güçlerin birliği, İspanyol faşizminin temelden çatırdatması, sonerel seçimlerde İtalya'da Komünistlerin % 34 oy alması kapitalist Avrupa'yı güneyden sarsmaya bağladı. Amerikan emperyalizmi ve CIA'nın bu gelişmeler karşısında eli boş durması beklenemezdi, harekete geçtiler. Her türlü oyunu, deneyerek Portekiz'in genç demokrasisini boğmaya çalışıyorlar. Avrupa tekelleri ve kimi "sosyalist" partiler için açıkça ABD müdahalesi isteyecek kadar ileri götürdüler. Bütün bu oyunlar, içerde gericiileri ve daha da kötüleri Portekiz Sosyalist Partisi yöneticilerini kullanarak sahneye konuyor.

Beylik yalan

23 Haziran 1975'de "Le Quotidien de Paris" okuyucuları gazetesinin bir "ilave"si ile karşılaştılar. Dört sayfalık bu "ilave", gazete ile içiçe veriliyor ve "Republica" başlığını taşıyordu. Mayıs ortasından bu yana yayınına ara veren Lizbon gazetesinde Paris'te bir sayı yayınıyor, böylece Komünistlerin ortadan kaldırdığı iddia edilen basın özgürlüğü savunulmuş oluyordu. Ne demokratik dayanışma, ne büyük özgürlük tutkusu, değil mi? Ne var ki, "Le Quotidien de Paris"de yayınlanan "Republica" da yer alan bir "Gizli Belge" var ki bütün sahteliğiyle sırırtıyor. Oyun geri tepiyor. Nasıl mı?

Geçtiğimiz Mart ayında, yani Kurucu Meclis seçimleri önceki Lizbon sokaklarında ve tüm Portekiz'de onbinlerce basılan bir bildiri dağıtılıyor. "Antifaşist Biliş Grubu" imzalı bildirinin sunuşu şöyle:

"Eğer Portekiz'in özgür, demokratik ve adaletli bir ülke olmasını istiyorsanız Doğu Avrupa ülkeleri sosyalizminin ne olduğunu bil; eğer Portekiz Komünist Partisi'nin davranışlarının nedenlerini kavramak istiyorsanız bu bildiriye oku!"

Bildiri, bizdeki Son Havadis, Orta-Doğu ikelliğinde antikomünist yalanlarla dolu. Yalancının başında da Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi Boris Pomomarev'in "Barış ve Sosyalizm Sorunları" dergisinin Haziran 74 sayısında yayınlanan ve Şili faşist darbesinden çıkarılması gereken dersleri kendisi açısından ele alan bir yazı, büyük tahriflerle bir "Moskova Talimatı" haline getirilmiş ve Sosyalist Parti tarafından gericiğin ve emperyalizmin hizmetine sunulmuş. Hepsi bu. Nisan seçimleri önceki dağıtılan bildiriyle Paris'te yayınlanan "Çok Gizli Belge" arasındaki tek fark, tarihleri. Antifaşist Biliş Grubu'na göre Moskova, bu talimatı Temmuz 74'te çıkarmış; Portekiz Sosyalist Partisi'ne göre ise "Gizli Belge" Portekiz Komünist Partisi'ne aynı yılın Ekim ayında verilmişti.

YÜRÜYÜŞ - 8 Temmuz 1975 - 14

Oysa Republica'nın Sosyalist Partili yöneticileri 50 yıllık bir gecikme gösterdiler. Söylediklerinde yeni olan tek bir şey yoktu. Salazar faşizmi aynı yalanı 50 yıl tekrarlayıp durmadı mı? Bütün demokratik hak ve özgürlükleri, aynı gerekçelerle, "Moskova'dan emir alan Komünistler geliyor!" yaygarasıyla yok etmedi mi? İlerici ve demokratik güçleri aynı taktiklerle bölmedi mi?

Yalancının mumu

Portekiz'de olsun, İtalya'da olsun, Türkiye'de olsun faşizmin bu çegit, modası ve etkinliği geçmiş silahları kullanmaya devam etmesine kimsenin bir diyeceği yok. Ama Salazar ve Caetano'nun baskılarına zaman zaman direnilemiş bir Republica gazetesini bu ilkel oyunlara alet etmekle PSP'li yöneticiler nereye varmak, Portekiz devrimini nereye götürmek istemektedirler?

Enternasyonalizm ve bağımsızlık, enternasyonalist dayanışma ve her partinin kendi çizgisini özgürce belirlemesi, birbirinden ayrılmaz öğelerdir, ve bunun böyle olduğunu burjuvazinin kendisi de çok iyi bilmektedir. Ve bu yüzden ki yalana başvurmak, PSP yöneticilerinin icad ettiği bu sahte "Çok Gizli Belge"yi kullanmak durumunda kalmıştır. Sorunun bir başka yönü de bu "Belge"nin yayınlandığı yerdur. Paris'te Fransızca olarak yayınlanan bu belge ile aynı zamanda Fransa'da Komünistler, Sosyalistler ve Sol Radikaller arasında gerçekleştirilen Solun Birliği parçalanmak istemektedir. Bilingi gibi Alman, İsveç ve Avusturya Sosyal Demokrat Partileri Komünistlerle her türlü işbirliğine karşı çıkmakta, başka ülkelerde gerçekleştirilen Sosyalist-Komünist işbirliklerini dağıtmak için de hiçbir çabadan geri durmamaktadırlar. Ne var ki Republica'nın Sosyalist Partili yöneticilerinin bu oyunları iflas etti, kullandıkları bu eski ve demode silah ellerinde patladı. Paris'te yayınlanan Katolik gazetesi "Témoignage Chrétien"ün başyazarı Georges Montaron bile Republica'nın bu girişimini sert bir dille kınamakta, kayıtsız şartsız ilerici ve demokratik güçlerin yanında yer almayı savunmakta, "antikomünizm yapmak gerekçeyle karşı devrimcilerle işbirliği yapar duruma düşmemek gerekir, demektedir.

"Republica olayı"nın

çiyüzü

"Le Quotidien de Paris" yöneticileri belgenin gerçekliğini bilemediklerini söylerken "Republica" yönetmeni Raul Rego kaysak ve kaçamak cevaplar verdi. Ne var ki ortada bir gerçek var ki o da "Republica" gazetesini Mayıs ortasından bu yana yayınlanmamaktadır. Gazete yönetimine inanmak gerekirse Portekiz Komünist Partisi üyesi işçiler gazetesine el koyarak basın özgürlüğünü yok etmektedir. Olayın gerisinde PKP'nin, hatta SBKP'nin parmağı vardır. Oysa sorunun temelinde gazetedeki çalışanların iş güvenliği ve Republica'nın bağımsızlığı yatmaktadır. Ve hemen belirtmekte yarar vardır ki PKP, işçilerin gazete müdürüne isten el çekmesini onaylamamış, buna karşı çıkmıştır. Ancak işçileri sonuna ka-

dar savunmaktan da geri kalmamıştır. Şu kadarını söylemek gerekir ki "Republica" olayını başlatan PKP değil, gazetenin PSP'li yöneticileridir.

Faşist dönemde yürüttüğü demokratik muhalefetle saygınlık kazanan "Republica"da herşey 25 Nisan'dan sonraki ilk iki-üç ay içinde başladı. Spinola'nın gerici tertipleri ve gelişen olaylar karşısında, gazetedeki çalışanlar yöneticilere başvurarak gazetenin izleyeceği çizginin saptanmasını istediler. "Republica" bir parti gazetesi mi olmalıydı, yoksa devrimin hizmetinde bağımsız bir gazete mi? Raul Rego dahil büyük bir çoğunluk gazetenin bağımsız olması gerektiğinde birleştiler. Raul Rego gazetesine müdür oldu. Olmasıyla da Sosyalist Partili gazeteciler yarı kadrosuna doldu. Gazete Mario Soares'ın gazetesine, Silahlı Kuvvetler Hareketi ile PKP'ye düşmanlıkları bilinen göçmen grupların eylemlerine gitmiş de büyük yer ve önem vermeye başladı. "Republica" fillen PSP'nin organı durumuna geliyor, bu çizgiyi benimsemeyen gazeteciler ayrılmaya zorlanıyordu. Bugünkü Portekiz Gazeteciler Sendikasının başkanı da bu arada ayrılanlardan. Bu temizlikle birlikte "Republica" günden güne okuyucularını da yitirmeye başladı. Ekim 1974'te 67 bin olan satış Aralık'ta 50 bine, Nisan 1975'te ise 45 bine düştü. (Gazetenin bağımsızlığını yitirmesi böylece bir istihdam sorunu ortaya çıkarıyor, gazetedeki çalışan işçiler böyle bir gelişme içinde harekete geçiyorlar.)

İşçi komisyonu

Gazetedeki çalışan ikiyüze yakın işçiden yalnızca beşi Portekiz Komünist Partisi üyesi. Gazete yönetimine el koyulan 14 üyeli işçi komisyonu'nda ise her eylemde işçiler var, hatta başlarda sosyalistler çoğunlukta. Komisyonun önerdiği yeni statü, "Republica'nın Parti Organı" gibi yayın yapamayacağını öngörüyordu ve gazete yönetimi bu öneriyi reddetti. İşçiler bunun üzerine "Republica'nın Sosyalist Partinin resmi organı olduğunu belirtmesini istediler. Kendilerinin Sosyalist Partiyeye karşı olmadıklarını, sadece bağımsızlık perdesi arkasında karşı devrimci bir çizgiye katılmayacaklarını açıkça ortaya koydular. Gazete binasının ılgal ettiler. Ekim 74'te sonuçsuz kalan bir Genel Kurul denemesinden sonra 2 Mayıs'ta toplanan yeni Genel Kurulun seçtiği işçi komisyonu, "Republica'nın 1972'den beri Ticari Müdürlük olan Belo Marques'i istifa etmekten alıkoymayacağına gazetenin başına getirdi. İşlerine dönmeyen yöneticilerin sıkayeti üzerine kapatılan Republica, COPCON'un aracılığıyla sonucu tekrar alındı. Gazete yöneticileri işçilerin çıkarılmasını şart koştu. 175 kadar işçiden 143'ü tam bir dayanışma içinde direneceklerini bildirdiler ve direndiler.

Görüldüğü gibi sorun bir PKP-PSP çatışması olmaktan çok uzak. Gazetenin sosyalist yöneticilerinin tutumu sonucu bugünkü aşamaya geldi. Bağlantıda sosyalistlerin çoğunlukta olduğu işçiler bugün PSP'nin manevralarına karşı direniyorlar.

İşçiler demokrasiyi koruyor

Genç Portekiz demokrasiyi,

dört bir yandan gelen saldırılara özgürlükleri savunarak karşılamakta. Hemen her eylem, her akım kendi gazetesini çıkarmakta, ülke, 50 yıllık faşizmin utancından kurtulmaya çalışmaktadır. Silahlı Kuvvetler Hareketini açıkça karşılayan alan bir "Maliye ve İktisat Gazetesi" bile yayınlanabilmekte, bir yılın yerel sağı gazete de yayınlarını sürdürmektedir. Kilisenin anteni sesi olan Rönesans Radyosu ise Salazar rejiminin temel dayanağı olduğu ve karşı devrimci yayınlarını sürdürdüğü gerekçeyle işçilerce ılgal edilmiştir. Kilisenin yıllar yılı faşizme çanak tutmasını, devrimi yarı yolda bırakmak istemeyen işçiler unutmazlardı. Basının en önemli kesimi ise sermayesinin elinde bulundurduğu banka devletleştirilmesi sonucu kamu kesimine geçti. Ne var ki Porto'da çıkan "Primeiro Janeiro" ve "Republica" gibi bağımsız gazeteler edokunulmadı. Ve PSP'nin resmi yayın organı "Portugal Socialista"da gösteriyor ki kimsa PSP'nin gazete çıkarmasına karşı değil. Portekiz Gazeteciler Sendikası genel Sekreteri Filgueiredo-Filipe'nin dediği gibi dolaylı yollardan değil açıkça PSP'nin resmi organı olarak bir gazete çıkarmak, hatta "Republica"ya bu açıklıkla el koymak PSP'nin baştan beri ıh zaman başvurabileceği bir yoldu. Ama artık vakit çok geç. Devrimin yasaları öteki yasaların üstünde.

Çözüm: halkın birliği

"Komünistler basın özgürlüğünü yok ediyor!" çığlıklarıyla "Republica"yı kendilerine karşı yapanlar, 50 yıllık faşizme karşı en güçlü demokratik direnişi işçi sınıfının verdiği, bu direnişi yöneten örgütün de PKP olduğunu biliyorlar mı? Elli yıl boyunca faşist yönetime karşı sesini yükseltmeyen, onu NATO ile bağrına basan emperyalizmin "sosyalist" sözcükleri bugün ne yüze, hangi hakla özgürlük şampiyonluğu yapmaya kalkıyorlar? "El Mercurio" gazetesinin basın özgürlüğü adına Şili'de faşist Pinochet darbesini hazırlamada CIA'larla, İTT'lerle birlikte oynadığı rol unutuldu mu, unutulabili mi?

Emperyalizmin, yerli gericiğin tertipleri bitmedi. Bitmesini de beklememeli. Çözüm, özgürlük cephesini, demokrasi cephesini, devrimci cepheyi güçlendirmek, pekiştirmek birliğini daha da sağlamlaştırmak; İntersendikal sorununda olduğu gibi önce işçi sınıfının kendi içindeki birliğini sağlamak; bu birlik ekseninde etrafında köylülerin, tüm emekçi halkın birliğini gerçekleştirmek. Sıyalsal düzeyde PSP ile PKP'nin ittifakını gerçekleştirmek ve bu ittifak ile 25 Nisan'ı getiren Silahlı Kuvvetler Hareketi ile bütünülemek. İşte Portekiz'deki gerici ve emperyalist tertipler karşısında izlenecek yol. İşte ilericiğin, demokratiğin, devrimciliğin gagaşmaz ölçütü, denektaş. Bu görüştedir ki "Republica'nın PSP'li yöneticileri yukarıdan beri sergilenen ilkel antikomünizm oyunlarını tezgahlar larken bile Portekiz işçi sınıfının partisi PKP, PSP'ye sert ve kırıncı saldırılara son verilmesini, üst düzeyde görüşmelere başlanmasını, tabanda eylemlerle bütünülemek ve ortak işçilerle Silahlı Kuvvetler Hareketi'nin devrimci adımlarının desteklenmesini önermektedir.

Bir roman gibi: Bulgaristan Komünist Partisi tarihi

"Bulgaristan Komünist Partisi Tarihi" yayımlandı. Alışılmış komünist partisi tarihlerine benzemiyor. Bir kez, Bulgaristan'daki devrimci hareketin tümünü kapsıyor. Burası o kadar önemli bir yenilik veya ayrılık değil. Önemli olan devrimci hareketin büyük bir açıklıkla ve geniş bir eleştirici dozuyla anlatılmış olması. Devrimci gelişimin çeşitli eylemlerini acımasız bir titizlikle eleştiren ender yapıtlardan birisi.

Devrimci tarihlerin hepsinde yanlışlardan söz edilir. Ancak bu yanlışların zamanında "kaçınılmaz" olduğu vurgulanarak. Böylece bunların tarihsel ve zorunlu yanlışlar olduğu ön plana çıkarılır. Devrimci hareketlerin içinde böyle olanları çok. Fakat Bulgaristan tarihinin ayrılığı biraz daburada. Devrimci eyleme, elde edilen sonuçlar açısından bakıyor. Bir de Bulgaristan'daki partileşmenin gelişimi açısından. Yanlışların çoğunu, partileşmedeki, partinin gelişimindeki, eksiklere bağlıyor. Öğretici ve tam diyalogluk olan burası.

Kitap, bir roman gibi okunuyor. Son derece akıcı yazılmış. Ancak roman gibi olması değerini azaltmıyor. Üstelik arttırıyor da. Kitapta, Bulgaristan özelliklerini açıp, yaygın genelleme ve soyutlamalara elverişli materyal var.

Ayrıca üç tip, üç dönem ve üç yöntem ortaya çıkıyor. Dimitir Blagoyef, Aleksandır İstanbuliyskiy ve Georji Dimitraf, Bulgaristan'da Marksizmin kurucusu. "Aşırı bilim merakı onu daha 12 yaşında İstanbul okullarına sevk ediyor. Burada uyanış devrinin tanınmış eğitimcisi Petko R. Slavovkof'un yanında okuyor." Bu dönem, Osmanlı'da Birinci Meşrutiyet'in hazırlık yılları. Blagoyef, hazırlığına burada başlıyor. Radikalizmden Marksizme doğru yol alıyor. Bu yol alışla birlikte "Dimitir Blagoyef, Bulgaristan sosyalist hareketinin, kurtuluşun önceki millî kurtuluş hareketlerinin devrimci geleneklerinin biricik yaşal mirasçısı ve devamcısı olduğunu belirtiyordu."

İstanbuliyskiy, halkçı bir lider. Bulgaristan Komünist Partisi tarihinde Aleksandır İstanbuliyskiy, diğer Batılı kaynaklarda olmadığı kadar büyük bir sempatiyle ele alınıyor. Çiftçi Birliği'nin lideri. Kütlelere dayanıyor. Seçimlerle hükümet başkanı oluyor 1920'lerin başlarında. Demokrasi ve çiftçiler lehine girişimleri var. Bu girişimler, sermaye sınıfını rahatsız ediyor. Ve 9 Haziran faşist darbesi tezgâhlanıyor. İstanbuliyskiy hayatını, Bulgaristan demokrasisi kaybediyor.

Bulgaristan Komünist Partisi tarihinde, 9 Haziran faşist darbesinin başarıya ulaşmasında en büyük sorumluluklardan birisi Komünist Partisi'ne yükleniyor. Komünist Partisi'nin ataleti, faşizmin başarısında en önemli etkenlerden birisi. Ancak, "9 Haziran hükümet darbesine Çiftçi Birliği hükümetinin hataları da yardım etti. BHCB'nin büyük kapitale karşı yürüttüğü savaş kararsızdı, o monarşiyi defetmedi, arduyu ve devlet cihazını gerici elemanlardan temizlemedi, aydınları karşı yanlış tavır takındı. İstanbuliyskiy başarılarından boşdünlüğüne uğradı. BHCB'ne uzun süreli egemenlik sağladığını hesap ediyordu. İşte bu onun uyanıklığını zayıflattı."

Faşist darbeden sonra faşist hükümetler birbirini izledi. Tsankof Hükümeti, bunlardan birisi. "Tsankof Hükümeti, eski burjuva partilerini bir faşist partisine toplamak suretiyle diktatörlüğünü kavileştirmeye çalışıyordu. Fakat onun 'sosyal barış', 'toplumsal dayanışma' ve 'sınıf siyaseti' çağrıları burjuva partilerinin hepsi arasında taraftar bulamadı. Meydana getirilen Demokratik Şgövar adındaki faşist birleşmesinde birlik yoktu. Buna Naraden Şgövar, Naradnak Partisi, Demokrat Partisinin bir kısmı, Radikal Partisinin sağ kolu giriyordu. Ayrı ayrı gruplar, hükümette daha büyük nüfuz, daha büyük pay kazanma uğrunda aralarında durmaksızın savaş yürütüyordu."

Bu devam etti. Uzun bir mücadele ile Bulgaristan faşizmden Dimitraf'un liderliğinde kurtuldu. Dimitraf, işe cephe kavramını açıklayarak başladı. Rayştag yangınının bu unutulmaz "sanığını" herkes biliyor. Yöntemi ve eyleminin ötesi ise kitapta.

Bu kitap, demokrasinin güncel olduğu Türkiye'de bütün devrimcilerin bütün demokratların ve bütün sosyalistlerin okumaları gereken bir kitap. Dili rahat. Ancak bazı kelimelerin Türkçe'de daha güzel ve yenileri var. Bunların kullanılmaması kitabın tek eksikliği.

Y.K.

İKİ KİTAP

Kurtulmak yok tek başına

MUHİS DOĞAN

Toplumsal olaylar edebiyata, özellikle romano hemen yansıyor. Ama toplumu derinden etkileyen olaylar mutlaka edebiyatı etkiliyor. 12 Mart döneminin romana yansması da kaçınılmazdı. Erdal Öz, Füzün, Çetin Altan, Yılmaz Güney bu dönemi romanlarında anlattılar.

"Şafak" (Sevgi Soysal, Bilgi Yayınevi, Nisan 1975, 282 s.) da bir 12 Mart romanı. "Baskın", "Sargu" ve "Şafak" bölümlerinden oluşmuş. Bir süre hapis yattıktan sonra Adana'ya sürgün edilen Oya, Selimiye'den tahliye edilip Urfa'ya giderken Adana'ya gelmiş olan Mustafa, avukat Hüseyin, Akdeniz Sanayi Fabrikası işçisi Ali'nin evinde yemek yerlerken gizli örgüt kurmaktan göz altına alınırlar. "... İstiklâl mahallesinde bir anarşist yuvası basıldı. Altı anarşist yakalandı."

Sargu (s. 119) bölümünde Oya'nın, Mustafa'nın, Ali'nin sorguları yapılır. Yalnız Ali'yi dövrler; kıyasıya. Çok anlamlı bu. En büyük korkuları Ali'nin sınıfından, Oya'nın haphışanede, kadınlar koğuşunda tanıdığı kadınlar - Güllü, Firdevs, Asuman, Zafer, Sema, Gülay- anlatılır. Mustafa Nur'i'yi, Dağan'ı, Necdet'i hatırlar. Bu bölümde, yazarın, öğrencilerine evlerinde bile Türkçe'den başka bir dil konuşmayı yasaklayan öğretmene duyduğu öfkeyi belirtmek için anlattığı iki kişi var: Veyis ve Teberdar; romanın bütünlüğüne bir şey eklemeyen aksine bazan iki kişi.

Yazar haphışanede tanıdığı bütün kadınları anlatmak istiyor. Bir tek Güllü'yü anlatmayı bile yeterdi. Kişileri anlatırken yazar, orada bir kendi düşüncesini söylüyor: "... Aslında kendisinden çekinilmesini hoş bulmayan yaktır." (s. 34), "... Güzelliği ortaya çıkarmak öğrenilir bir şeydir." (s. 45). Hatta onları, özellikle Oya'yı mazur göstermeye çalışıyor: "... Yalnızlıktan iyice bunalmış olan Oya'nınso birilerine inanmaya ihtiyacı vardı." (s. 35).

Üçüncü bölümde çingeneler, Muzaffer bey, Ali'nin sorgusu anlatılır; Mustafa, Oya özeleştirilerini yaparlar.

Roman toplumun dikine bir kesiti. Kişileri çok kalabalık: Sovyet romanları gibi. Ne var ki bu kahramanlar yazarın bir düşüncesini açıklamak için yaratılmışlar. Yazarın düşüncesini söylüyorlar ve kayboluyorlar. Soysal bütün kahramanlarını aynı özenle ele almıyor. Kimilerini bir başka kişi aracılığıyla, üstünkörü anlatıyor. Sözcü Turgut Sabuncu, Polis Müdürü Zekai beye söylediği birkaç cümleyle devletin niteliğini belirtmek için yaratılmış: "... Gelmiş karşına kanun diye geveliyor. Sizi niçin basılıyorlar ha?" (s. 164) "... Bir tek kanun vardır: Bizim bildiğimiz kanun vardır; düzenin kanunu vardır. Düzene karşı kanun mu olurmuş? Geçmiş karşına, kanunun keskin kılıcını batırman gerekenleri kanun siperine almaya kalkışıyorsun! Ulan senin işin kanun kılıcını düşmana işleyene dek bilemek. Öyle her yana yontulan kanun olur mu? Kanun ya bizim, ya onların (işçilerin. H.D.)".

Dile özen göstermiyor Soysal. Sık sık tekrarlar yapıyor. Baskında kapının açılışını 8, 10, 12, 26, 30, 39, 55, 60 ve 70. sayfalarda dokuz; yağmurun yağışını 208, 209 ve 214. sayfalarda üç kez tekrar ediyor. Ayrıca birçok dikkatsizlikler var: Yazar "Öğretmenler Derneği", öğretmen Mustafa ise bir konuşmasında "Öğretmenler Sendikası", daha sonra ise "Öğretmenler Derneği" diyor. Yazar evin basıldığı anda Mustafa'nın söylediği cümleyi de unuttur. Ev basıldığı anda "... Dıyeceğim şu ki, siz sahip çıkmadıkça hiç bir şey olacağı yok!" diyen Mustafa daha sonra "... Siz sahip çıkmadıkça bir şey olacağı yok." der iki kez (s. 55, 60). Ünlem işareti yerine de nokta koyar ikinci, üçüncü cümlelerde.

Soysal'ın romanında özeleştirisi ağır basıyor. Okur, Oya'nın, Mustafa'nın, Ali'nin kişiliklerinin daha da sağlamlaşacağını, olaylar karşısında daha alumlu tavır alacaklarını anlar. Romani bitirdiğimiz zaman da yalnızca bu üç kişi yaşar bizde. "Mahkeme dönüşlerini, tahliyesi reddedilenlerin içlerine gömüverdikleri umutları, işkenceden gelenlerin bir de kendi kendilerine sürdürdükleri işkenceyi, ezilmiş, horlanmış kişiliklerin taparlanmak, eskisinden sağlam olmak için çektikleri sessiz doğum sancılarını, uzun gecelerdeki sohbetleri, bir bardak çaya, kahveye duyulan sevincini, mektup dağıtımında çarpan yürekleri, mektupsuzların dış dünyaya duydukları kırılgılığı, alışmamak, unutmamak, sinmemek, tükenmemek çabalarını, dostlarlo paylaşılan acıları", "... Her şeyi yeniden düşünmek, sevmek, inancını bilemek duygusunun verdiği mutluluğu, temiz, yararlı, bekletilmiş kin!" Mustafa ile birlikte biz de unutmayacağız. Adalet Ağaoğlu'nun "Ölmeye Yatmak" adlı romanı ile birlikte "Şafak" son zamanların okunmaya değer kitaplarından biri.

TÜRKİYE
İŞÇİ
PARTİSİ
PROGRAM
VE
TÜZÜĞÜ
ÇIKTI

isteme adresi:
Ankara: TİP İl Merkezi
Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 42-3
Maltepe- Ankara
İstanbul: TİP Genel Merkezi
Nur-u Ziya Sok. 17-5
Tünel- İstanbul

İstanbul
GE- DA

dağıtım:

İzmir dağıtım:
GE- DA

GAMAK işçileri sendika seçme özgürlüğü istiyor

GAMAK. TÜRKİYE'DE İŞÇİ SINIFI HAREKETİ İÇİN ÖNEMLİ BİR İSİM. BU ÖNEM, GAMAK İŞÇİLERİNİN DOKUZ YILDIR YILMADAN SÜRDÜRDÜKLERİ MÜCADELENİN ÜRÜNÜ. MÜCADELENİN HEDEFİ, SENDİKA SEÇME ÖZGÜRLÜĞÜ, YANI, PATRONLARIN YANDAŞI SARI SENDİKALARI SİLKİP BİR KENARA ATMAK. GAMAK İŞÇİLERİ, MÜCADELELERİNDE ŞEHİT DE VARDILAR. 1969 YILINDA POLİS KURŞUNLARIYLA ÖLEN ŞERİF AYGÜL DE BİR GAMAK İŞÇİSİ İDİ.

ŞİMDİ, GAMAK İŞÇİLERİ YİNE DİRENİŞTE. MÜCADELE BİR AYDIR SÜRMEKTE. GAMAK İŞÇİLERİ DİRENİŞ KOMİTESİ BAŞKANI HASAN DERELİ YÜRÜYÜŞ MUHABİRİNİN SORULARINI ŞÖYLE CEVAPLADI.

DİRENİŞTE ÖĞLE YEMEĞİ

● DİRENİŞİNİZİN NEDENİNİ VE GAMAK İŞÇİLERİNİN GEÇMİŞTE VERMİŞ OLDUĞU MÜCADELE İLE OLAN İLİŞKİSİNİ ANLATIR MISINIZ ?

● Direnişimizin nedeni; bize Anayasa tarafından verilen sendika seçme özgürlüğümüzün kullanılmasını, kısacası istediğimiz sendikaya geçmemizin işverenlerce önlenmek istenmesi ve işverenin istemediği sendikaya geçmeleri nedeniyle arkadaşlarımızın işten atılmalarını protesto etmek içindir.

Geçmişteki sendikal mücadeleimiz ise şöyle: Biz GAMAK işçileri 1966 yılından buyana ilk kez 1966'da, ikincisi 1969'da ve üçüncüsü gördüğümüz gibi 1975 yılının Haziran ayının başlangıcından bugüne olmak üzere 3 defadır sendika değiştirmek istiyoruz. Fakat gerek işverenin çeşitli yasadışı hareketleri, gerek sarı sendikaların çeşitli ayunları ve hepsinden de önemlisi mevcut iktidarların işçi düşmanı tavrı zaman zaman düzensiz silahlı güvenlik mensuplarıyla karşı karşıya kalmamıza yol açtı. Bildiğiniz gibi sendika seçme özgürlüğünü kullanmak amacıyla yapmış olduğumuz bir direnişte Şerif Aygül polis kurşunlarıyla can verdi. Bu öyle yankılara yol açtı ki üzerinde günlerce yazıldı, söylendi. Şerif Aygül'ün öldürülmesinden sonra bir polis bizzat Hürriyet Gazetesi'ne gelerek Şerif Aygül'ün ölümünden sonra görevli polislere işveren tarafından 300 TL para dağıtıldığını söyledi. Bu açıklamayı yapan polis, "ben bu parayı alman devlet bana para veriyor ve ben görevimi yapıyorum. Bu açıkça rüşvettir" diyerek teklif edilen parayı red etti. Bunu anlatmanın nedeni, bize karşı işverenin ve onun iktidarının düşmanca tavrını ve bu en tabii hakkımızın kullanılmasında yolunda bir şehit vermiş olmamıza rağmen hâlâ bu hakkımızı özgürce kullanmamıza engel bir yığın şeyin varlığını ortaya koyabilmektir.

● CHP'NİN İKTİDARDA OLMASI HALİNDE SENDİKA SEÇME ÖZGÜRLÜĞÜNÜZÜ EKSİKSİZ KULLANABİLECEĞİNİZE İNANIYOR MUSUNUZ ?

● CHP yedi aylık bir iktidar devresi geçirdi. Şimdi ben size sorayım: İşçi sınıfımız için ne yaptı? Köylüler için bir şeyler yaptı deniyor. Hangi köylüye yaptı? Taban fiyatlarını artırdı; ortahalli ve zengin köylünün işine yaradı. Bir İstanbul Bölge Çalışma Müdürünü dahi değiştiremedi. Seçimden önce "referandum referandum" dedi; iktidar olunca bunu ağızına almaz oldu. Ben buna inanmıyorum. Arkadaşlarım içinde CHP'li olan, ona inanmalarına rağmen, ben CHP'nin bizim sınıfsal sorunlarımıza çözüm getirebileceğine asla inanmıyorum.

● SİZCE İŞÇİ SINIFININ EN ACİL SORUNLARI NELERDİR, SAYAR MISINIZ ?

● Referandumun yapılması, Kıdem tazminatının işçiler lehine loya çıkarılması, Lokavtin yasaklanması, 141 ve 142'nin kaldırılması, Sıkıyönetimin kaldırılması. Çünkü en büyük bir direnişimiz dahi sıkıyönetimce bir takım güvenlik nedenleriyle kısırlanıyor. Oysa işverenlerin her türlü kanunsuz işlemlerine göz yumuyorlar. Örnek mi? İşte biz! Direnişimizi fabrikanın önünde değil de gördüğünüz gibi bu çayırda yapmak zorunda bırakıldık.

HASAN DERELİ

● CHP BU SORUNLARINIZDAN HANGİSİNİ ÇÖZEBİLİR? SİZCE BU SORUNLARINIZIN ÇÖZÜMÜ İÇİN NE TÜRDEN BİR MÜCADELE VERİLMELİ?

● Hemen hemen hiç birini, CHP tek başına, yani kendi haline bırakılırsa çözemez. Yalnız son sıkıyönetim uzatılmalarına karşı çıktı. Belki sıkıyönetimin kaldırılması konusunda etkin mücadele edebilir. O da sendikaların baskısını iyice üzerinde duyar.

Asıl bu sorunları, biz işçilerin kendi partimiz, yani işçi sınıfının siyasi partisinin etkin mücadelesi ile elde edeceğine inanıyorum. Yalnız sendikal mücadele ile yetinmek siyasi mücadele yapmamak ekonomik mücadelemizin de güdük, yetersiz kalmasına sebep olur. Örneğin, bugün l aydır direniyoruz. GAMAK işçilerinin direnişinden hiç kimsenin haberi yok. Bildiğiniz gibi burjuva basınında da, bu yüzde yüz halâ! davamız yanlış veya kimisinde işçilerin tamamen haksız oluşu şeklinde yansımış durumdadır. Oysa kendi partimiz parlamentoya girse sesimiz her yerde duyulur. Yalnız bizim direnişimiz söz konusu değil. 450 gündür direnen işçiler var. Hergün yüzlerce işçi işten atılıyor, çocuk çocuğuyla açlığa mahkûm ediliyor ve buna hiç kimsenin ses çıkardığı yok. Kısacası, biz şuna inanıyoruz: bizim mücadelemiz, ancak kendi partimizle başarıya ulaşacaktır.

GAMAK İŞÇİLERİ